

Dialógus Labor

Játék a kommunikáció etikai dilemmáiról

Projekt: "Fostering capacity building for civic resilience and participation: Dialogic communication ethics and accountability"

A DIACOMET projektet és az annak keretében készült, „Dialógus Labor” névre hallgató játékot az Európai Unió Horizont Európa kutatási és innovációs keretprogramja támogatta (támogatási szerződés: No 101094816).

A kifejtett nézetek és vélemények azonban kizárólag a szerző(k) sajátjai, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió vagy az Európai Kutatási Végrehajtó Ügynökség (REA) véleményét. Ezekért sem az Európai Unió, sem a támogatást nyújtó hatóság nem tehető felelőssé.

Szerzők

Koncepció és módszertan: Halliki Harro-Loit, Dr. Mari-Liisa Parder, Marten Juurik (Centre for Ethics, University of Tartu)

Az esetek és narratívák kidolgozásában résztvevők: Tobias Pilv, Kaisa-Maris Hagel, Kertu Rajando, Laura Lilles-Heinsar, Triin Paaver

Az esetek és narratívák elkészítéséhez segítséget nyújtott: Kristina Juraitė (VMU), Mari-Liisa Parder (UTARTU), Eglė Gerulaitienė (VMU), Inesa Bunevičienė (VMU), Halliki Harro-Loit (UTARTU), Christina Krakovsky (OEAW), Marina Lindmeyr (OEAW), Elina Tolonen (TAU), Heikki Heikkilä (TAU), Marko Milosavljević (UL), Romana Biljak Gerjevič (UL), Rijk van den Broek (HU), Bessie Slagt (HU), Sophie Duvécot (HU), Uszkiewicz Erik (HES), Hadnagy Eszter (HES), Laura Amigo (USI)

Címlap és az avatárok tervezője: Britten Dortmans

Szerkesztők: Mari-Liisa Parder, Laura Lilles-Heinsar

Az angol nyelvű verzió nyelvi szerkesztője: Jaq Greenspon (VMU)

A párbeszédet elősegítő kommunikációs etikai elvek kidolgozói: Halliki Harro-Loit, Epp Lauk, Maren Juurik, Mari-Liisa Parder, Tobias Eberwein, Marie Rathmann

Az angol nyelvű verzió nyelvhelyességi szerkesztői: Kertu Rajando, Carmen Helene Raudmets, Tobias Pilv, Kaisa-Maris Hagel, Triin Paaver, Laura Lilles-Heinsar

Design and megjelenés: Kertu Rajando

A magyar nyelvű változat szerkesztői: Hadnagy Eszter, Uszkiewicz Erik

ISBN 978-9985-4-1508-5 (PDF)

ISBN 978-9985-4-1505-4 (print)

Kiadja: Centre for Ethics, University of Tartu

© University of Tartu, 2026

Tartalomjegyzék

Bevezető	2
Útmutató a játék használatához	6
Hogyan működik?	6
Bevezető példák a játékhoz.....	8
I. fejezet: Esetek újságíróknak és kommunikációs szakembereknek	14
II. fejezet: Esetek különböző szervezetek képviselői számára.....	34
III. fejezet: Esetek a felsőoktatás számára	53
IV. fejezet: Esetek a közoktatás számára.....	73
Eredmények és visszajelzés	93
A különböző színkombinációk jelentései.....	95
A párbeszédet támogató és elősegítő kommunikációs etika alapelvei	97

A DIACOMET projektpartnerei és elnevezésük hivatalos rövidítései:

UTARTU Tartui Egyetem (Észtország)

OEAW Osztrák Tudományos Akadémia (Ausztria)

TAU Tamperei Egyetem (Finnország)

UL Ljubljana Egyetem (Szlovénia)

HU Alkalmazott Tudományok Egyeteme, Utrecht (Hollandia)

HES Magyarországi Európa Társaság (Magyarország)

USI Università della Svizzera italiana (Svájc)

VMU Vytautas Magnus Egyetem, Kaunas (Litvánia, a projekt koordinátora)

Bevezető

Dialógus Labor

A játék célja, hogy megtanuljunk felismerni a dialógus alapú kommunikáció etikai aspektusait a mindennapokban.

Mikor és miért van szükség dialógusra?

A dialógus alapú kommunikáció fontos a vitakultúra és a részvételiség támogatásához, valamint a jó emberi kapcsolatok ápolásához – a családokban, a szakmai közösségekben, a szervezetekben, a társadalomban és az országok között. A dialógus alapú

kommunikáció azonban nem minden helyzetben célravezető. Egy válsághelyzetben például inkább egyértelmű, egyirányú kommunikációra van szükség, amely segít az embereknek biztonságosan (a károk mérséklésével) átvészelni a szituációt. Különböző tanulási helyzetekben szintén sok az egyirányú utasítás, és ehhez hasonlóan a tájékoztató megbeszéléseken sem a dialógus a domináns forma.

Következésképpen a dialógus alapú kommunikációra elsősorban akkor van szükség, ha a kommunikáció célja a megértés (elismerés), a mérlegelés, a vita, a megállapodások megkötése, az együttműködés, a visszajelzés adása és fogadása, valamint a kapcsolatok kiépítése és fejlesztése.

A jó vitakultúra normatív keretei

A normatív megközelítés arra a kérdésre válaszol: hogyan kellene lennie? Más szóval azt kell megkérdeznünk, milyen feltételeket kell biztosítani a társadalomban – az oktatáson, a törvényeken, az önszabályozáson és a kultúrán keresztül –, hogy az emberek motiváltak legyenek a jó kommunikációs kultúrára és a dialógusra való törekvésben. Ahhoz, hogy a jó és a rossz normái sokak számára érthetőek legyenek, általában egy „jógyakorlatok kódexében” állapotodnak meg: olyan értékekben és elvekben, amelyeket magatartási kódexekbe foglalnak.

A dialógus alapú kommunikáció etikája ezért a társadalom egészét átszövő kérdés – minden szakmát, területet, valamint a csoportok és egyének közötti kommunikációt is érinti. A DIACOMET keretében a jó dialógus alapú kommunikáció hat területét és a hozzájuk tartozó magatartási irányelveket fogalmazzuk meg (lásd a kiadvány végén található mellékletet).

A társadalmi dialógus alapú kommunikációs etika kultúrájának fejlődése feltételezi, hogy az egyének mind etikai, mind kommunikációs kompetenciákkal rendelkeznek. Az etikai kompetencia a mindennapi helyzetekbe ágyazott etikai dimenziók és döntési lehetőségek felismerésének képességével kezdődik. A „Dialógus Labor” elnevezésű edukációs játék lehetőséget nyújt a kommunikációs-etikai dilemmák azonosítására, valamint az ilyen mindennapi helyzetekkel kapcsolatos kritikus reflexióra és mérlegelésre. Emellett támogatja az etikai döntések megfogalmazásához és indoklásához szükséges készségek fejlesztését is.

Miből áll a játék?

A „Dialógus Labor” oktatójáték valós élethelyzetek köré épülő narratívákból áll, amelyekben általában két vagy három karakter szerepel. Minden történet két olyan karakter szemszögéből jelenik meg, akik eltérő szerepet töltenek be, különböző célokat követnek, és kissé eltérő információkkal rendelkeznek a helyzetről.

A dialógus alapú kommunikáció etikai magvát az a képesség jelenti, hogy képesek legyünk „belebújni a másik ember cipőjébe”. Ez segít megérteni, hogy nem feltétlenül ismerünk minden releváns körülményt, és hogy az ítélelhozatal előtt a kérdésfeltevés megfelelőbb

lehet. A kérdezés egy olyan konstruktív szokás, amely számos kommunikációs konfliktust megelőzhet. Így a „Dialógus Labor” a játékos azon képességét is fejleszti, hogy felismerje mások szükségleteit a kommunikációs helyzetekben. Ez a kettős perspektíva alkotja a játék második kulcsfontosságú elemét.

A harmadik elem öt lehetséges választ tartalmaz a történetben bemutatott helyzetre, az egyik érintett fél szemszögéből. Bizonyos esetekben a karakter közvetlenül érintett egy kommunikációs konfliktusban; más esetekben külső megfigyelő, akinek el kell döntenie, hogy beavatkozzon-e, és ha igen, hogyan (milyen mértékben, milyen módon és melyik pillanatban).

A válaszok a Tartui Egyetem Etikai Központja által kidolgozott profilokon alapulnak, amelyek mindegyike egy-egy különálló erkölcsi elméletben gyökerezik: a deontológus (kötelességelvű), az utilitarista (haszonelvű), az etikai egoista, a kapcsolatorientált pragmatikus és a gondoskodás-etikai szemléletű (a leírásokat lásd a füzet végén).

A „Dialógus Labor” céljaira ezeket a profilokat úgy alakítottuk ki, hogy kifejezetten a kommunikációs kontextusban felmerülő döntéseket és reakciókat írják le.

Az öt válasz közül egyik sem teljesen pozitív; és egyik válasz sem sérti meg nyíltan a kommunikációs etika elveit. Az opciók nem tartalmaznak manipulációt, hazugságot vagy sértő viselkedést. Néhány narratívában előfordulhat, hogy egy karakter manipulatív technikákat alkalmaz; ilyen esetekben a cél az, hogy a játékosok felismerjék ezeket a stratégiákat, és elgondolkodjanak a legmegfelelőbb válaszon. Sokan tapasztaltak már olyan helyzetet, amikor órákkal egy konfliktus után az villant be nekik: „Ezt kellett volna mondanom...”.

A negyedik elem az avatárok jelentik, amelyek központi szerepet játszanak a játékmechanikában. A csoport konszenzussal épít fel egy közös avatárt. Az avatárok felépítése kirakós darabok összeillesztésén alapul, ahol minden válasz egy-egy meghatározott színnek felel meg. Minden avatár hat darabból áll, amelyek mindegyike a játék során hozott egy-egy döntést képvisel (három eset, mindegyik két történettel, összesen hat döntés).

Minden darab számozott, így a játékosok visszanezhetik, hogy mely színeket választották egyénileg és kollektíven az egyes helyzetekben. A csoportos avatár szürke darabokat is tartalmazhat, ami a konszenzus hiányát jelzi. Ezek olyan helyzeteket jelölnek, ahol a kommunikációs-etikai értékválasztások annyira lényegesen eltértek, hogy nem sikerült megállapodásra jutni.

Az ötödik elem a visszajelzés, ahol a játék kimenetelét az alapján elemezzük, hogy mely színek (etikai döntések) dominálnak az avatárban, és melyek jelennek meg kevésbé. Fontos, hogy az avatárok nem az egyes játékosokat ábrázolják; inkább azt mutatják meg, hogy egy adott csoport eseteire adott válaszaiban mely kommunikációs-etikai döntések voltak a meghatározóak.

Avatártervezőnk, Britten Dortmans, mitológiai elemekre támaszkodva és az egyes típusok jellegzetes vonásait vizualizálva alkotta meg a társasjáték avatárjait. A füzet végén minden típusleírást a hozzá tartozó avatár képe kísér.

Az avatárok színei sokfélék lehetnek, néha az összes elérhető színt magukban foglalják. Ez gyakran azt jelzi, hogy a játékosok szituációs etikai gondolkodók, akik minden felépített forgatókönyvet egyedinek érzékelnek. A színpaletták lehetséges értelmezéseit a füzet utolsó fejezete tartalmazza.

Összefoglalva, a „Dialógus Labor” oktatójáték célja, hogy segítse a játékosokat az etikai döntések felismerésében a mindennapi kommunikációs helyzetekben, tudatosabbá tegye őket kommunikációs kompetenciáik terén, és segítse őket abban, hogy jobban elképzeljék mások szükségleteit az interakciók során. A társasjáték-verzió célja továbbá, hogy elindítsa és támogassa a személyközi diskurzust arról, mit érdemes észrevenni a narratívákban. Az ilyen dialógus megkönnyíti a mélyreható helyzetelemzést, mivel a másokra való odafigyelés segít feltárni olyan részleteket, amelyeket egyébként figyelmen kívül hagynánk. Emellett elősegíti annak megértését is, hogy a különböző egyének hogyan indokolják döntéseiket.

A kommunikáció olyan, mint a levegő: mindenki használja, mégis csak akkor tűnik fel, ha hiányzik a hatékony kommunikáció, és konfliktusok alakulnak ki. Amikor a konfliktus már jelen van, magáról a kommunikációról beszélni gyakran nehezzé válik. Hogyan mondja el valaki a felettesének, hogy nem hallgatta meg őt, és ez csökkentette az együttműködési hajlandóságát? Talán a felettes már nem is emlékszik az interakcióra, a sérelmet okozó megjegyzésekre, vagy arra a megbeszélésre, ahol félreértelmezte a szavait.

A játék narratívái négy célcsoportra tagolódnak: újságírók és kommunikációs szakemberek; különböző szervezetek alkalmazottai; felsőoktatási munkatársak és egyetemi hallgatók; valamint közoktatási intézmények dolgozói és diákjai.

Professzor Halliki Harro-Loit (Institute of Social Studies, University of Tartu)

Dr. Mari-Liisa Parder (Centre for Ethics, University of Tartu)

Útmutató a játék használatához

Hogyan működik?

A játékot 2–6 fős csoportokban lehet játszani.

1. A történet elolvasása

Minden eset két perspektívát tartalmaz a karakterek szemszögéből – ugyanannak a történetnek két vetületét, mindegyiket a saját dilemmájával. Első lépésként a cím végén „I”-gyel jelölt perspektíva elolvasása, valamint a soron következő szakaszok teljesítése szükséges, mielőtt továbblépnénk a második perspektívára („(cím) II”).

2. Döntéshozás

Az eset egyik perspektívájának elolvasása után a megadott válaszlehetőségek áttekintése, majd a preferált opció titkos kiválasztása következik. Nincs egyetlen helyes válasz – mindegyik lehetőséget egy-egy etikai elmélet inspirálta. A döntést a karakter helyzetébe képzelve kell meghozni.

A választás megerősítése a válasznak megfelelő színes zseton játéktáblára történő elhelyezésével történik, biztosítva, hogy a többi játékos ne láthassa a kiválasztott színt.

Fontos megjegyzés: A választás elrejtésének célja a még döntés előtt álló játékosokra gyakorolt hatás minimalizálása. Ellenkező esetben a csoporton belüli domináns szín látványa olyan döntéshez vezethet, amellyel a játékos valójában nem ért egyet, pusztán a megfelelési kényszer miatt.

3. Indoklás

Miután minden játékos titokban meghozta a döntését, és képpel lefelé elhelyezte a színes zsetonját az asztalon, a színek felfedése egyszerre történik meg. Minden játékos felfordítja a zsetonját, és kezdetét veszi az indoklási szakasz.

Minden játékosnak meg kell magyaráznia, miért az adott lehetőséget választotta. A magyarázat hosszát és részletességét a játékos maga döntheti el. A megszólalás az óramutató járásával megegyező irányban halad. Minden új perspektíva esetében az indoklási szakasz a soron következő játékkal kezdődhet.

Ebben a szakaszban elengedhetetlen, hogy amíg az egyik játékos indokolja a döntését, a többiek figyelmesen hallgassák, és hagyják a beszélőt befejezni a gondolatát. A dialógus alapú kommunikáció etikájában a figyelem kiemelten fontos – ezért a tisztelet megadása és a félbeszakítás elkerülése alapvető követelmény. Miután minden játékos indokolta a választát, a vitaszakasz következik.

4. Megbeszélés

A vitaszakasz kötetlen formájú, és nincs időhöz kötve. A játékosok tisztázó kérdéseket tehetnek fel egymásnak, ellenérveket hozhatnak fel, összehasonlíthatják a perspektívákat, és általánosságban mérlegelhetik az esetet, valamint a válaszlehetőségeket.

E szakasz célja, hogy a csoport közös döntésre jusson a preferált választ illetően. A többségi elv itt nem érvényesíthető; minden játékosnak egyet kell értenie a választással – konszenzusra kell törekedni. Ha a megbeszélés után minden játékos ugyanabban a válaszban állapodik meg, a kiválasztott színnek megfelelő csoportos avatárdarab kerül a tábla közepére. Ha nem születik konszenzus, egy szürke avatárdarabot kell középre helyezni.

Fontos megjegyzés: A konszenzus elmaradása (a szürke avatárdarab) nem jelent kudarcot. Az emberek különböző módon reagálnak a helyzetekre, és gyakran alapvetően eltérő értékítélettel rendelkeznek ugyanazzal az esettel kapcsolatban. Ez nem jelenti azt, hogy az ilyen egyének közötti dialógus lehetetlen lenne. Éppen ellenkezőleg: a dialógus révén a csoport arra a következtetésre juthat, hogy a helyzetet eltérően oldanák meg, ami önmagában is teljesen elfogadható eredmény.

Avatár építés

A csoport felépíti a saját avatárját.

Az avatár minden egyes darabja számozott, és a döntések sorrendjét jelzi. Egy teljes avatár hat darabból áll, ami egy teljes játék hosszának felel meg (3 eset × 2 perspektíva). Így a játék egy-egy teljes szakasza (részfeladata) után egy-egy újabb avatárdarab kerül a tábla közepére.

6. Újabb kör, kezd előlről

A színes avatárdarab hozzáadása után vissza kell térni az első szakaszhoz. Ez vagy az aktuális eset második perspektívájának, vagy egy új eset első perspektívájának az elolvasását jelenti.

7. Játék vége

A játék az avatárok teljes felépítésével ér véget. Egy játék során három eset kerül lejátszásra. Mivel minden eset két perspektívából áll, a folyamat szakaszai összesen hatszor ismétlődnek meg.

Az avatárok elkészülte után a játékosok az e füzet végén található leírások segítségével elemezhetik és hasonlíthatják össze döntéshozatali típusaikat.

Bevezető példák a játékhoz

Egy közszereplő reakciója a kritikára és a szólásszabadságra I

Egy kis királyságban lánygyermek született a királyi családban. A palota kommunikációs szolgálata egy nagyszabású eseményként tervezte meg a keresztelő ünnepséget, amely sok fontos vendéget hozott volna össze. A **királynő**, aki azt szeretne volna, hogy lánya minél több áldást kapjon, meg akarta hívni a birodalom összes varázslónőjét. Azonban a király kijelentette, hogy nem akarja, hogy a Hold Varázslónője vendégként megjelenjen az ünnepségen, mert a Hold Varázslónői gyakran kritizálták és gúnyolták nyilvánosan a király tetteit és döntéseit.

Mit tennél, ha te lennél a királynő?

1. Azt mondom a királynak, hogy fontolja meg, ha valaki következményekkel néz szembe a kritikus véleménye kifejtéséért, az emberek talán már nem is mernek szabadon véleményt nyilvánítani.
2. Azt mondom, illene felülemelkedni a személyes sértettségen, mert közszereplőként nagyobb méltósággal kell tűrni a kritikát, mint egy átlagpolgárnak.
3. Azt mondom, hogy megértem a király elégedetlenségét, és támogatom őt.
4. Azt mondom, hogy megértem az elégedetlenségét, és megkérdem, hogy mérlegelte-e, hogyan befolyásolhatja a Hold Varázslónője meghívásának elmulasztása a varázslónők közösségével való kapcsolatainkat.
5. Azt mondom, hogy a legfontosabb a kislányunk, és az ő érdekében minden varázslónőt meg kell hívni, függetlenül attól, hogy személy szerint kit kedvelünk vagy nem.

Egy közszereplő reakciója a kritikára és a szólásszabadságra II

Egy a királyság minden szegletében terjesztett újság riportere hallotta a király és a királynő közötti beszélgetést, aki azért érkezett a kastélyba, hogy tudósítson a kis hercegnő babaváró bulijáról. Sajnos a király nagyon hangosan beszélt, míg a királynő halkán suttogott. Így hallotta a riporter, hogy a király nem akarja meghívni a **Hold Varázslónőt** az ünnepségre. A riporter azonnal kisurrant, és felhívta a **Hold Varázslónőt**, hogy megkérdezze, mit gondol arról, hogy a király nem akarja őt meghívni az ünnepségre.

Mit tennél, ha te lennél a Hold Varázslónő?

1. Azt mondom a riporternek az, hogy nem hívtak meg, azt mutatja, hogy, ha a király kritizálása a meghívás lemondását eredményezi, akkor a királyságban nincs szólásszabadság.
2. Azt mondom a riporternek, hogy a királyi párnak biztosan megvannak az okai, ami miatt nem hívnak meg valakit, és remélem, hogy a nyilvánosság hamarosan értesül róla.
3. Azt mondom, hogy mivel engem hivatalosan senki sem tájékoztatott, nem fogok semmiről nyilatkozni.
4. Azt mondom a riporternek, hogy a királyi pár talán még nem tudja, hogy azt terveztem, hogy adok a kicsinek egy jóalvó varázslatot.
5. Azt mondom a riporternek, hogy a kis hercegnőnek nem kell szenvednie, ha nem hívnak meg, így mindenképpen küldök neki egy jóalvó varázslatot.

Hogyan adjunk visszajelzést? I

Hófehérke egy kis erdei kunyhóban élt hét törpével. A munka megosztása jól kialakult rend szerint zajlott: a törpék hosszú napokat dolgoztak a gyémántbányában, és eladták az ékszereket a kereskedőknek, pénzt keresve a napi kiadásokra. **Hófehérke** főzött, takarított, mosott, és amikor szükséges volt befűtött a házban és a szaunában. Mindenki elégedett volt ezzel a megállapodással - kivéve Morgót. Ő ragaszkodott ahhoz, hogy a házban élők váltogassák a feladataikat. Az ő elképzelése szerint Hófehérkének minden hétfőn a bányában kellett volna dolgoznia, míg a törpék átvették volna a háztartási feladatokat. Morgó kedvéért bevezették ezt a rotációs rendszert. Hétfőn **Hófehérke** elment a bányába dolgozni, és Szundira bízta a házimunkát. Amikor a bányászok hazaértek, leégett makaróni, mosatlan edények halmai, fűtetlen ház várta őket, ráadásul Szundi különböző égési sérüléseket szenvedett.

Mit tennél, ha te lennél Hófehérke?

1. Közvetlenül azt mondom Morgónak, hogy a változás, amit akart, nem működött, mert nem mindenki tud minden feladatot elvégezni.
2. Azt mondom Morgónak, hogy a jövőben fontolóra vehetjük a munkamegosztás igazságosabb módját, de most meg kell győzni az összes törpét, hogy takarítsák el a katasztrófa nyomait.
3. Azt mondom, hogy gyorsan készíteni kell valami ehetőt, és ki kell takarítani a konyhát, mert éhes vagyok a napi munka után, és szeretném, ha holnap egy tiszta konyha fogadna.
4. Azt mondom Morgónak, hogy a kísérlet eredményét is figyelembe véve megbeszélhetünk és kitalálhatunk egy jobb módot a házimunkák elosztására a jövőben, hogy mindenki elégedett legyen.
5. Azt javasoltam Morgónak, hogy beszéljen Szundival, kiderítve, hogy mi történt, és milyen segítségre lenne szüksége a feladatok jobb elvégzéséhez.

Hogyan adjunk visszajelzést? II

Hófehérke és a hét törpe nem tudták **Morgó** állandó panaszkodását elviselni, ezért úgy döntöttek, hogy hétfőn „szerepcserés napot” tartanak. Hófehérke elment a bányába gyémántot bányászni, míg a törpék sorsot húztak, hogy ki maradjon otthon takarítani, fűteni a kályhát és főzni. Úgy alakult, hogy Szundi kapta a feladatot. Szundi ugyan nagyon igyekezett, de miközben tésztát főzött, elaludt. Csak akkor ébredt fel, amikor a tűzhely már be volt kapcsolva, súlyosan megégette magát, elfelejtette a lakást felfűteni, és mivel megégette a kezét, ezért a szennyes edények is mosatlanok maradtak.

Ha te lennél Morgó, mit mondanál Szundinak?

1. Azt mondom Szundinak, hogy nem teljesítette maradéktalanul az elvárásokat, és megkérdezem, milyen lehetőségeket vagy lépéseket lát a helyzet javítása érdekében.
2. Azt mondom, hogy véleményem szerint igazságos, ha saját pénzéből fedezi az éttermi étkezés költségeit mindenkinek; ha már nem vagyunk éhesek, hajlandóak vagyunk együtt felmelegíteni a kályhát és kitakarítani.
3. Nem mondok semmit; először figyelem, hogyan kommentálják a helyzetet a többiek.
4. Azt mondom Szundinak, hogy mindketten hibáztunk, mert elfelejtettük beállítani az ébresztőt, mivel mindannyian tudjuk, hogy Szundi problémája, hogy folyamatosan és kontrollálatlanul elalszik.
5. Azt mondom, hogy a ház épen maradt, és egy új adag tészta elkészítése is gyorsan meg tud történni, így csak a házimunkával járó rendetlenséget kell tanulságként tudomásul venni.

Őszinteség és tájékozott döntéshozatal I

Miután Csipkerózsika felébredt 100 éves álmából, a király gazdasági tanácsadója elemzést végzett, és megállapította, hogy sok olyan szolgáltatás, amelyet az emberek 100 évvel ezelőtt nyújtottak, most olcsóbban megvásárolható vagy robotok által elvégezhető. Az elmúlt évszázadban a királyság több bevételi forrása is elapadt: a régió mezőgazdasága elhalt, és a gyönyörűen nyomtatott könyveket most már csak előállítási költség alatt lehet értékesíteni. A **tanácsadó** részletesen bemutatta az egész elemzést a királynak. A király ezután megkérdezte, hogyan tarthatná fenn az életszínvonalát.

Mit tennél, ha te lennél a király tanácsadója?

1. Azt mondom a királynak, hogy nem hallgatott meg figyelmesen, és megismétlem, hogy az elemzésem nem válaszolja meg azt a kérdést, hogyan tarthatja fenn az életszínvonalát.
2. Átgondolom a király összegzését, és megkérdezem, hogy az életszínvonal fenntartása azt is jelenti-e, hogy az egész udvar életszínvonalát is fenn kell tartani.
3. Összefoglalom, hogy a királynak tovább kell csökkentenie a kiadásokat, és új bevételi forrásokat kell találnia.
4. Azt mondom, hogy értem a király aggodalmát az életszínvonalának esetleges csökkenése miatt, és megkérdezem, hogy milyen költségcsökkentési lehetőségeket lát ő maga.
5. Azt javaslom, hogy végezzenek egy új elemzést, amelynek keretében meghatározzák a legjobb módot a király életszínvonalának fenntartására.

Őszinteség és tájékozott döntéshozatal II

Csipkerózsika felébredt 100 éves álmából, és vele együtt az egész udvar is. Hamarosan az öreg király ráeszmélt, hogy az elmúlt 100 év alatt a királyság bevételi forrásai csökkentek. Rájött, hogy le kell mondania az udvarban dolgozó emberek feléről, és növelnie kell a megmaradt munkaterhét, hogy a palota működőképes maradjon. A király részt vett egy, a leépítésekkel kapcsolatos tréningen, ahol azt tanácsolták neki, hogy a felmondásokat ügyvéd jelenlétében, előzetes értesítés nélkül kell átadni az alkalmazottaknak, és hogy a leépítéseket gyorsan kell végrehajtani, hogy az embereknek ne legyen idejük felocsúdni és érvényesíteni a jogaikat. **Csipkerózsika** az esti étkezésnél értesült erről a tervről..

Mit tennél, ha te lennél Csipkerózsika?

1. Azt mondom, hogy a királynak minden elbocsátott személy iránt hálát kellene kifejeznie, és megfelelő végkielégítést kellene fizetnie, ha szükséges, hitelt kellene felvennie ennek fedezésére.
2. Javaslom, hogy a helyzetet szélesebb fórumon vitassák meg.
3. A leépítések a király, mint munkáltató problémái; személyes köszönőleveleket tudok írni az elbocsátottaknak.
4. Megkérdezem a királyt, hogy felkészült-e arra, hogy azok az emberek, akik hosszú ideig szolgálták, esetleg elkezdik gyűlölni őt emiatt a viselkedése miatt.
5. Azt mondom a királynak, hogy a helyzetet az elbocsátottakkal együtt kellene megvitatnia; talán néhányan hajlandóak lennének folytatni a munkát csökkentett munkaterheléssel.

I. fejezet: Esetek újságíróknak és kommunikációs szakembereknek

Az újságírói etikai normák több évtized alatt alakultak ki a demokratikus társadalmakban. Ennek eredményeként az újságírók és a kommunikációval foglalkozók olyan szakemberek, akik számára a kommunikációt, az információfeldolgozást és a hírek terjesztését szabályozó normák létezése megszokott. Miért lehet akkor hasznos a dialógus alapú kommunikáció etikai elveinek ismerete és alkalmazása az újságírók és a kommunikációs szakemberek számára?

Az újságírói etika egyik központi elve, hogy az újságírás kötelessége a nyilvánosság hiteles és releváns információk iránti igényének kiszolgálása. Más szóval, az újságírók elsősorban a nyilvánosságnak tartoznak lojalitással, bár a mindennapi gyakorlatban a közönségük, a forrásaik és a történeteik szereplői felé is lojalitást kell tanúsítaniuk – és ezeket a komplex döntéseket gyakran időkényszer alatt kell meghozniuk. Ezzel szemben a kommunikációs szakember elsődleges lojalitása ahhoz a szervezethez kötődik, amelyet szolgál. Ez a különbség adja az egyik legjelentősebb feszültséget e két szakmai szerep között.

A dialógus alapú kommunikáció etikája azonban túlmutat mind az újságírók, mind a kommunikációs szakemberek szakmai etikai elvein. Bár a lojalitási hierarchiákra vonatkozó döntések továbbra is fontosak, másodlagosak a dialógus alapú kommunikáció alapértékeivel szemben. A dialógus alapú kommunikáció etikája a meghallgatáson (beleértve azokat a válaszokat is, amelyek jelzik a beszélőnek, hogy megértették őt), a bizonyítékokon alapuló érvelésen és a tiszteletteljes interakción alapul, amelyben a hatalmi aszimmetriák minimálisra csökkennek. Alkalmazhatja-e egy újságíró ezeket az értékeket például a korrupció feltárásakor? Igen – mert az igazmondás, az emberi méltóság és a manipulatív gyakorlatok elutasítása a kommunikációs etika univerzális értékei.

Az 1980-as évek közepétől az 1990-es évek végéig a kommunikációmenedzsment egy úgynevezett „dialogikus fordulatot” élt át, amely során a szervezeti kommunikáció akadémiai megközelítései egyre inkább a nyilvánossággal való kétirányú kommunikációt hangsúlyozták. A gyakorlatban azonban még mindig találkozhatunk olyan kommunikációs szakemberekkel, akik elsősorban arra összpontosítanak, hogyan juttassák el üzenetüket a célközönséghez.

A régóta fennálló szakmai hagyományok ellenére a mai polarizált és propagandával telített nyilvános kommunikációs környezet arra készteti a professzionális kommunikátorokat, hogy mélyebben elgondolkodjanak a mindennapi kommunikációs etikáról. A dialógus alapú kommunikáció etikája egy olyan lehetséges megközelítést kínál, amelyben maga a kommunikáció módja erősíti a társadalmi kohéziót. Az, hogy meghallgassák és megértsék őket, alapvetően fontos az embereknek. A közönség nem értékeli azokat a helyzeteket, amelyekben egy újságíró metaforikusan „átgázol” az interjúalanyon. Hasonlóképpen, az a kommunikációs vezető, aki a vezetőség iránti

lojalitásból az alkalmazottakról beszél ahelyett, hogy velük beszélne, akaratlanul is hozzájárulhat a szervezettől való elidegenedésükhöz.

Az újságírás és a kommunikációs etika értékeiről, lojalitási hierarchiáiról, elveiről és fogalmairól szóló több évtizedes akadémiai diskurzusra támaszkodva a DIACOMET projekt javaslatot tett a dialógus alapú kommunikáció etikai területeire, értékeire és elveire. Ezek célja egy normatív keret létrehozása és olyan irányelvek megfogalmazása, amelyek segítenek a pozitív eredmények elérésében és a negatívak (például a konfliktusok kialakulásának) elkerülésében. Ezek az elvek nem kőbe vésettek; a felhasználók a gyakorlatban újraértelmezhetik és finomíthatják őket, különösen a folyamatosan fejlődő kommunikációs környezet fényében.

Az elvek általános szinten vannak megfogalmazva, és a konkrét esetek kontextusában nyernek értelmet. Ebben a füzetben különböző országok gyakorlati esetein alapuló rövid narratívákat gyűjtöttünk össze, amelyekre a javasolt elvek alkalmazhatók (lásd a füzet belső borítóját).

A kommunikációs etika meghatározó jellemzője, hogy az elvek alkalmazása gyakran egy szürke zónába esik, a mindennapi kommunikációs helyzetekben ugyanis ritkák a teljesen egyértelmű értelmezések. Bizonyos esetekben azonban a jó gyakorlat megsértése nyilvánvaló. Ilyenkor a döntés, hogy miként reagáljunk, etikai választássá válik. Hogyan kell reagálni, ha mi magunk vagyunk az áldozatok? Vagy ha külső szemlélők vagyunk? Rendelkezik-e a szemlélő elegendő információval a beavatkozáshoz?

Például egy járókelő tanúja annak, hogy egy fotóriporter a ház első lépcsőfokára helyez egy kézbesített csomagot, hogy kicsalogassa a visszahúzódó lakót annyira, hogy lefényképezhesse. Az illető esetét a lépcsőn, hogy átvegye a csomagot, a riporter pedig elkészíti a fényképet. Vajon a szemlélőnek meg kellene mondania a riporternek, hogy ez a taktika megtévesztésnek minősül? Vagy írjon az esetről a blogjában anélkül, hogy beszélne az újságíróval?

E játék célja, hogy elindítsa a vitát az ilyen kérdésekről.

Egy gyermek a médiában I

Egy oktatási reformot vezetnek be, amely a harmadik osztály végén kötelező szintfelmérő tesztekkel ír elő. Az eredmények alapján a következő tanévben tantárgyanként szintek szerinti csoportokba osztják a diákokat. A változtatás vitát váltott ki a médiában. Kata, az újságíró úgy dönt, hogy a gyerekek szemszögéből vizsgálja meg a reformot, és ellátogat egy hátrányos helyzetű környékre, hogy összegyűjtse az ott élők véleményét. A helyi iskolai szülői munkaközösségeken keresztül keres kapcsolatokat, így jut el **Tamáshoz**, egy harmadikos diák apjához. Kata elmagyarázza, hogy a tesztekkel kapcsolatos aggodalmakat a tanulók nézőpontjából szeretné bemutatni, és engedélyt kér, hogy interjút készítsen **Tamás** fiával egy televíziós riport számára.

Mit tennél Tamás helyében?

1. Bár a gyerekek véleményének meghallgatása fontos, ez túl ritkán történik meg a médiában. Beleegyezem az interjúba, de kérem, hogy adásba kerülés előtt ellenőrizhessem azt.
2. Értékelem, ha a gyerekek hangot kapnak a médiában, de megkérem az újságírót, hogy keressen meg idősebb diákokat, akiknek több tapasztalatuk van a szintfelmérő tesztekkel kapcsolatban.
3. Azt mondom, hogy ha a gyermekem interjút akar adni, akkor nincs okom elutasítani azt.
4. Megadom az engedélyt azzal a feltétellel, hogy az újságíró a gyermekemmel és pár osztálytársával egyszerre készít interjút, és megadom a többi szülő telefonszámát is.
5. Azt mondom, hogy a gyermekemmel csak az én jelenlétemben készülhet interjú, mert egy ilyen kisgyerek nem tud egyedül nyilatkozni a szintfelmérő tesztek témájában.

Egy gyermek a médiában II

Laura egy országos hírügynökség főszerkesztője. Reform zajlik, amely minden tanév végén szintfelmérő teszteket ír elő, az eredmények alapján pedig szintek szerint csoportosítják a diákokat. A változtatás vitát váltott ki a médiában. Kata, az újságíró a gyerekek szemszögét szeretné bemutatni, ezért ellátogat egy hátrányos helyzetű környékre. Az apa engedélyével interjút készít annak harmadikos fiával. Amikor megkérdezi a gyermeket, tudja-e, mi az az országos szintfelmérő, a fiú azt feleli: „Igen.” Arra a kérdésre, hogy mit kellene tudnia a teszthez, azt válaszolja: „Csendben kell maradnom.” Kata megkérdezi **Laura** főszerkesztőt, hogy adásba kerülhet-e a felvétel.

Mit tennél Laura helyében?

1. A nyilvánosságnak szüksége van az igazságra. Az interjú hitelesen tükrözi egy gyermek képét a szintfelmérő tesztekéről, és a szülő megadta az engedélyt.
2. A szintfelmérő tesztek kapcsán meg kell hallgatni a gyermekek hangját is, a reform kidolgozóit pedig emlékeztetni kell arra, hogy kinek az érdekében is készül a változtatás.
3. A gyerek válasza felkelti a figyelmet, ami minden esetben fontos.
4. Azt javaslom az újságírónak, hogy csak az interjú első részét használja fel, mivel a gyermekjóléti szervezetek és a médiaetikai szakemberek valószínűleg nem néznék jó szemmel egy ilyen interjú nyilvános közzétételét.
5. A gyermek válasza miatt sok néző szemében butának tűnhet a kisfiú. Nem engedélyezem az újságírónak az interjú felhasználását.

Elfeledett jegyzetek I

Balázs, egy fiatal állami kommunikációs szakember, egy olyan hosszú távú projektben vesz részt, amely helyi közösségeket érint, és egyre nagyobb ellenállásba ütközik. Egy feszült hangulatú találkozón Márta, egy helyi lakos, felháborodásának ad hangot, amiért az állam már megint a véleményüket kéri. Felidéz egy, egy évvel ezelőtti hasonló gyűlést, ahol valaki jegyzetelt, és megkérdezi, mi lett annak a visszajelzésnek a sorsa. **Balázs** rájön, hogy ő volt az, aki jegyzetelt, és bár akkor értékesnek tartotta a hozzászólásokat, elismeri, hogy a projekt feszített tempója miatt megfeledkezett róluk.

Mit tennél Balázs helyében?

1. Beismerem a hibámat, hogy elfelejtettem a tavaly adott visszajelzéseket, és elmagyarázom, hogy mivel több közösség is bevonásra került, előfordulhatnak hibák.
2. Azt javasolnám, hogy vegyenek részt a mostani véleményezési körben, mert így van a legnagyobb esélyük arra, hogy a visszajelzéseiket feldolgozzák.
3. Csendben maradnék arról, hogy mi történt a jegyzetekkel.
4. Megígézném a közösségnek, hogy ha részt vesznek a mostani véleményezési körben, akkor azokat megfelelően fel fogjuk dolgozni.
5. Beismerem a hibámat, hogy nem dolgoztam fel a tavaly adott visszajelzést. Ezután megkérdezném, hogy van-e valami, amit a közösség szeretne hozzátenni a korábbi visszajelzéshez.

Elfeledett jegyzetek II

Márta közösségét egy régóta húzódó projekt érinti, és a feszültség egyre nő. Egy újabb parázs hangulatú gyűlésen **Márta** kérdőre vonja a hatóságokat, hogy az állam miért kéri ki ismét a véleményüket. Felidéz egy egy évvel korábbi, hasonló találkozót, ahol valaki jegyzetelt, és megkérdezi, mi lett azoknak a visszajelzéseknek a sorsa. A kommunikációs szakember azt válaszolja, hogy a hozzászólások feldolgozása folyamatban van, és azt javasolja, hogy folytassák a jelenlegi megbeszélést.

Mit tennél Márta helyében?

1. Megkérdezném, ki vett részt a tavalyi megbeszélésen és ki jegyzetelt, hogy az illetőt felelősségre vonhassák a mulasztásáért.
2. Újra megfogalmaznám a tavaly adott visszajelzéseket abban a reményben, hogy ezúttal meghallgatásra találnak.
3. Csendben ülnék a megbeszélés hátralévő részében.
4. Megkérdezném a kommunikációs szakember felügyelőjének elérhetőségeit, hogy a visszajelzésekre választ kaphassunk.
5. Úgy gondolom, hogy a közösségemet csak a részvétel színlelésére használják fel. Javasolom a megbeszélés lezárását, mert a közösség visszajelzései nem találnak meghallgatásra.

Igazság vagy biztonság? I

Vilmos, egy ifjúsági központ szociális munkása, nem vesz részt az LMBTQ+ beszélgetős események szervezésében, de észrevette, hogy a résztvevőket és a szervezőket egyre több zaklatás éri. Egy nap a Facebookon meghívót kap egy populista párt által szervezett tüntetésre, amelyet az LMBTQ+ eseménnyel egy időpontra hirdettek meg. A tüntetés ellenségeskedést szít, sőt, egyesek az ifjúsági központ felgyújtását javasolják. **Vilmos** értesíti a szervezőket, akik elhalasztják az eseményt, de úgy döntenek, hogy a médiát nem tájékoztatják. **Vilmos** ezután fontolóra veszi, hogy saját maga vegye-e fel a kapcsolatot a médiával.

Mit tennél Vilmos helyében?

1. Nem keresném meg a médiát, mert az ifjúsági központ biztonsága az elsődleges számomra, a nyilvánosság elé lépés pedig veszélyeztetné ezt a biztonságot. Ugyanakkor felvenném a kapcsolatot a hatóságokkal.
2. Névtelen üzenetet küldenék az esetről egy hírszerkesztőségnek.
3. Nem tennék semmit, mivel nem vagyok kapcsolatban az eseménnyel.
4. Névtelen üzenetet küldenék az esetről a hírszerkesztőségnek, de előtte tájékoztatnám a kollégáimat.
5. Nyilvánosan felszólalnék a populista párt és az általuk szervezett esemény ellen egy, a hírszerkesztőségnek adott interjúban.

Igazság vagy biztonság? II

András, egy országos hírportál újságírója megtudja, hogy egy ifjúsági központnak titkos helyszínre kellett áthelyeznie az LMBTQ+ beszélgetős eseményét egy populista párt fenyegetései miatt, amelyek között a „égessük fel az egészséget” felszólítás is szerepelt. Miután ellenőrizte a tényeket, **András** úgy látja, hogy a történet országos jelentőségű. Ennek ellenére habozik a közzététellel, mert tart tőle, hogy a médiafigyelem további fenyegetésekhez vezethet, és még nagyobb veszélynek tenné ki az ifjúsági központot és a résztvevőket.

Mit tennél András helyében?

1. Nem publikálnám a történetet, de értesíteném a hatóságokat.
2. Megjelentetném a történetet, de kihagynám a érzékeny információkat (nevek, időpont, helyszín stb.).
3. Megjelentetném a történetet az összes releváns részlettel.
4. Közzétenném a történetet, de minden érzékeny információt kihagynék belőle. Sürgetném, hogy a hatóságok tegyenek jogi lépéseket az elkövetők ellen.
5. Nem publikálnám a történetet, mivel a résztvevők és az ifjúsági központ biztonsága fontosabb.

A híres harcos I

János, egy amatőr edző, kezdetben a sportszabályok és a sportszerűség szemszögéből látta a kérdést egy híres harcos nemi identitása körüli heves MMA-vitában. Ahogy a vita egyre inkább ideológiai jellegűvé vált, azt vette észre, hogy kollégái vagy teljesen elutasítják a harcost, vagy próbálnak kiegyensúlyozottabb párbeszédet folytatni. A közösségében jól ismert **Jánost** felkérte egy helyi hírszerkesztőség, hogy fűzzön kommentárt az esethez, de ő a téma erősen megosztó jellege miatt habozik..

Mit tennél János helyében?

1. Tájékoztatnám a riportert, hogy elutasítom az interjút. Nem tartom magam kellően képzettnak ahhoz, hogy véleményt nyilvánítsak a kérdésben.
2. Csak akkor fogadnám el az interjút, ha ellenőrizhetem, hogyan jelennek meg a nyilatkozataim a kész anyagban.
3. Elutasítanám a kérésüket az interjúra, mert nem akarok belekeveredni a helyzetbe.
4. Elutasítanám az interjút, de ajánlanék néhány kollégát, akik hasonló szakterületen dolgoznak, és erősebb álláspontot képviselnek az ügyben, és hajlandóak lennének interjút adni.
5. Beszelnék a hírszerkesztőség riportérével és elfogadnám az interjút, amelyben terveim szerint elmagyaráznám a helyzetet, és megcáfolnám a nyilvánvalóan alaptalan állításokat.

A híres harcos II

Heves vita zajlik a kevert harcművészetek (MMA) világában egy híres harcos jogosultságáról a neme miatt. **Károly**, a riporter azt a feladatot kapja, hogy készítse interjút a témában. Tudatában annak, hogy a fokozódó vita növeli az olvasottságot/elköteleződést, **Károly** interjút készít egy amatőr MMA-edzővel, aki releváns észrevételeket tesz, de kritikus kérdéseket is felvet a szövetséggel és annak passzivitásával kapcsolatban. Később az edző arra kéri, hogy vonják vissza a ellentmondásosabb kijelentéseit.

Mit tennél Károly helyében?

1. Elutasítanám, hogy kihagyjam a nyilatkozatát a történetemből, mert az interjú után a riporternek meg kell őriznie a független szerkesztői autonómiát, amelynek az is része, hogy mit használ fel az interjúból és mit nem.
2. Elmagyaráznám az interjúalanynak, hogy ha senki sem meri megkérdőjelezni a szövetség tevékenységét, akkor az egész sportág látja majd kárát a következményeknek.
3. Nem akarom, hogy a forrásaim szenvedjenek a következmények miatt; kihagyom a nyilatkozatokat.
4. Tisztáznám az interjúalannyal, hogy mit szeretne visszavonni, majd kihagynám azokat a nyilatkozatokat.
5. Beszelnék az interjúalannyal, megkérdezve, hogy szeretne-e új interjút adni.

Szelektív szerkesztés? I

Tibor média és kommunikáció szakos hallgató, szakmai gyakorlatát egy országos hírszerkesztősnél kezdi, lelkesen várva, hogy gyakorolhassa a pártatlan újságírást. Hamarosan azonban észreveszi, hogy a szerkesztő az adásba kerülés előtt módosítja a riportjait: eltávolít olyan részeket, amelyeket **Tibor** objektívnek tart, és úgy formálja át a tartalmat, hogy az egy meghatározott szerkesztői irányvonalhoz illeszkedjen. Emiatt Tibor úgy érzi, a hangsúly inkább a narratíván van, mintsem a hiteles tájékoztatáson. Egy nap, amikor Tibor ismét szembesül azzal, hogy a történetét jelentősen átírták, azt mérlegeli, hogy szóvá tegye-e a dolgot.

Mit tennél Tibor helyében?

1. Értésíteném a feletteseimet, és kifejezném nemtetszésemet a történetem megváltoztatásával kapcsolatban. Megkérdezném, hogy ez a gyakorlat általános-e, és elkerülhető-e.
2. Képném a szerkesztőségi munkatársakat, hogy vonjanak be a jövőbeli szerkesztői döntésekbe a munkámmal kapcsolatban.
3. Nem tennék semmit, mivel nem az én tisztem eldönteni, hogy mi kerüljön publikálásra.
4. Megkérdezném a szerkesztőségi munkatársakat, hogy miért változtatták meg a történetet, és hogy volt-e valami, amit jobban csinálhattam volna..
5. Személyesen bocsánatot kérnék az interjúalanytól, akit a szerkesztések miatt tévesen mutattak be a televízióban.

Szelektív szerkesztés? II

Tímea, egy országos hírszerkesztőség szerkesztője, aki felelős a riportok rövidítéséért, hogy azok beleférjenek az adásidőbe. Egy új gyakornok izgalmas, de túl hosszú anyagokat kezdett leadni, amelyek szerkesztést igényelnek. Egy nap **Tímea** e-mailt kap a gyakornoktól, amelyben az elégedetlenségét fejezi ki a szerkesztések miatt. **Tímea** felidézi, hogy a gyakornok több történetét is azért kellett lerövidíteni, mert váratlan események miatt több adásidőre volt szükség.

Mit tennél Tímea helyében?

1. Azt válaszolnám, hogy bár értékelem a kritikát, az megalapozatlan, mivel én olyan szakértelemmel rendelkezem, amellyel a gyakornok még nem.
2. Elmagyaráznám, miért voltak szükségesek a vágások, és hogy a gyakornoknak a felettesével kellene konzultálnia, ha az én magyarázatom nem elfogadható.
3. Nem reagálnék az e-mailre, mivel nem a megfelelő csatornán keresztül érkezett, azaz a feletteseim által.
4. Válaszlevélben megindokolnám, miért volt szükség a szerkesztésekre, és felajánlanám, hogy tanácsot adok neki, hogyan készítse a jövőbeni történeteit.
5. Visszaírnék, meghívva a gyakornokot, hogy csatlakozzon a történetei szerkesztéséhez.

A szerző identitása I

Egy jól megírt, társadalomkritikus, egyes szám első személyben íródott cikk érkezik **Laura**, a kulturális újságíró e-mail fiókjába, melyet egy bizonyos Raimondo King jegyez. A szerző fiatal értelmiségiként mutatkozik be. Mivel álnevet gyanít, **Laura** ellenőrzi a korábbi publikációkat, és azt látja, hogy a név már széles körben feltűnt máshol is. Megszerkeszti és közzéteszi az írást, amely pozitív visszajelzéseket kap. Később Irma, a színésznő felhívja **Laurát**, és elmondja, hogy volt egy online interjúja Raimondo Kinggel – videó nélkül –, ahol a szerző különösen specifikus, mély kulturális tudásra valló kérdéseket tett fel Irmának. Ugyanakkor elmulasztotta elküldeni neki a cikket ellenőrzésre, amiben különként ábrázolta Irmát. **Laura** gyanítani kezdi, hogy a „Raimondo King” név mögött esetleg több szerző által közösen használt álnév állhat.

Mit tennél Laura helyében??

1. Megtagadnám, hogy további cikkeket vagy interjúkat publikáljak Raimondo Kingtől, mert az álnév használata megtévesztő.
2. Blogbejegyzést írok arról, hogy "Raimondo King" valószínűleg álnév, ami segíthet a közönségnek tudatosabbá válni a releváns információkkal kapcsolatban.
3. Nem tennék semmit, mivel a szerzői hitelességgel kapcsolatos problémák megoldása nem egyéni újságírói felelősség.
4. Írok Raimondo Kingnek egy e-mailt, kifejezésre juttatva, hogy el kellene magyaráznia a motivációit a közönségnek, mert a mai AI korszakban az álnév nem etikus.
5. Felvetném a kérdést egy szerkesztőségi értekezleten, kijelentve, hogy az MI (mesterséges intelligencia) miatt minden újságírónak tudnia kellene, ki áll az álnéven író szerzők mögött. Ha a valódi szerző nem ismert, az automatikusan a cikk elutasítását kellene, hogy jelentse.

A szerző identitása II

Tivadar, egy kulturális újság főszerkesztője tudja, hogy a bátyja – aki színikritikus – tagja egy szűk csoportnak, amelyben egy kormánytisztviselő és egy bíró is részt vesz, és akik időnként közösen írnak társadalomkritikai cikkeket „Raimondo King” álnéven. **Tivadar** nem tudja pontosan, kik a közreműködők. A bátyja egyéni írásokhoz is használja az álnevet. A csoport azt állítja, hogy a virtuális identitás segít az olvasóknak az írottakra összpontosítani a szerzők helyett. Eddig a cikkek kedvező fogadtatásra találtak éleslátásuk és választékosságuk miatt. Most Laura, egy újságíró aggályokat fogalmazott meg azzal kapcsolatban, hogy olyan munkákat közöljenek álnéven, amelyek mögött nem tudni, ki áll. A szerkesztőség egyetért vele, és **Tivadar** döntésére vár.

Mit tennél Tivadar helyében?

1. Elmondanék a szerkesztői csapatnak mindent, amit tudok az álnévről és a résztvevőkről. Felelősek vagyunk azért, amit közzéteszünk, és a szerkesztői csapatnak tudnia kell, kik állnak a cikkek mögött a lapunkban.
2. Javaslom, hogy az álnév használatát eseti alapon engedélyezzük. Társadalmi szempontból kritikus cikkek esetén a tartalom és az üzenet fontosabb, mint a szerző(k) identitása, ami valójában megakadályozhatja az olvasókat abban, hogy objektíven értékeljék a tartalmat.
3. Valójában nem látok itt semmilyen problémát. Az álnevek használata egy régóta fennálló hagyomány, és nincs szükségünk még egy újabb irányelvre a tartalmakkal és a publikálással kapcsolatban.
4. Egyetértek a szerkesztői csapat többi tagjával, és kezdeményezek egy új, szigorúbb álnévpolitikát a szerkesztői csapat körében.
5. Azt javaslom, tartsuk tiszteletben a szerző vágyát az álnévhasználatra – végtére is ez jogukban áll. A következő szerkesztői cikkben pedig elmagyarázom az olvasóknak az álnevekkel kapcsolatos álláspontunkat.

Olyan terméket népszerűsíteni, amit nem szeretek? I

Máté, a népszerű smink-influenszer dilemmával szembesül, miután szponzori szerződést kötött egy kozmetikai márkával. A termékek tesztelése során úgy találja, hogy az egyik termék rosszul tervezett és gyenge minőségű – olyasvalami, amit ő maga nem ajánlana és nem is használna. A márkával való találkozón megtudja, hogy ez a nem kedvelt termék a kampány kulcseleme, amely mögött jelentős marketingköltségvetés áll. A márka ragaszkodik hozzá, hogy a termék szerepeljen a tartalmaiban, és biztosítják róla, hogy az minden szükséges teszten átment. Megállapodnak, hogy egy hét múlva újra találkoznak, amikor várják **Máté** promóciós tartalmainak tervezetét.

Mit tennél Máté helyében?

1. Még ha ez a szponzoráció megszakítását is jelenti, nem fogok tisztességtelen információkat közvetíteni. A követőimmal szembeni igazmondás és őszinteség olyan alapelv, amelyből nem engedek.
2. Udvariasan elmagyarázom, hogy ez a termék nem lenne megfelelő a követőim számára, és javaslom, hogy cseréljük le egy alkalmasabb alternatívára. Azzal indokolnám ezt, hogy így továbbra is növelni tudjuk a márkájuk hatását, és megőrizzük az együttműködés lehetőségét.
3. Úgy döntök, hogy beleveszem a terméket a promócióba. Elismerem, hogy bár az én egyéni preferenciáimnak nem felel meg maradéktalanul, mások számára még kiváló választás lehet. Így megőrzöm a szakmai hírnevem és a partnerrel való kapcsolatomat, miközben esélyt adok a közönségemnek, hogy kialakítsák a saját véleményüket.
4. A találkozón csak azokról a termékekről fogok beszélni, amelyek tetszenek. Készen állok az együttműködés folytatására azzal a feltétellel, hogy pozitívan hangsúlyozhatom azokat a termékeket, amelyek valóban tetszettek, és megpróbálok olyan kompromisszumot találni, hogy kifejezetten ezekre fókuszálva készítsünk tartalmat.
5. Csak akkor vagyok hajlandó továbbra is az együttműködésre, ha teljesen őszinte lehetek a tapasztalataimmal kapcsolatban. Ez azt jelenti, hogy kiemelem azokat a termékeket, amelyek valóban tetszettek, és trnszparens leszek azzal kapcsolatban is, amelyik nem vált be nekem.

Olyan terméket népszerűsíteni, amit nem szeretek? II

Kriszti már több mint három éve követi Mátét, a smink-influenszert, és gyakran vásárolt az általa ajánlott termékekből, mindig jó eredménnyel. Megbízik benne, és szinte barátként tekint rá. Nemrég Máté egy új sminkcsaládot népszerűsített egy posztban és egy történetben, különösen dicsérve egy kulcsfontosságú terméket. Bár a poszt együttműködésként volt megjelölve, Máté kijelentette: „igen, ez egy együttműködés, de csak azért mentem bele, mert ez a termék VALÓBAN jó volt.” Az értékítéletében bízva **Kriszti** teljes áron megrendelte a terméket. Kipróbálás után azonban csalódott: a terméknek erős, olcsó illata volt, és bár irritációt nem okozott, a használata kellemetlen érzetet keltett.

Mit tennél Kriszti helyében?

1. . Kötelességemnek érzem az őszinteséget, mivel lényegében egy másik személy befolyása alatt hoztam meg egy döntést. Udvariasan, de közvetlenül írnék Máténak, kifejezve a csalódottságomat, és megkérdezném, hogy Máté valóban használta-e ezt a terméket, vagy csak a reklám kedvéért túlzott a dicsérettel.
2. Nyilvánosan is megosztom a tapasztalatomat abban a reményben, hogy ezzel segítek másoknak jobb döntést hozni. Úgy döntök, hogy hagyok egy udvarias kommentet vagy közlést egy történetet, amelyben elmondom, hogy a termék nekem nem vált be, és megindokolom, miért.
3. Nem teszek semmit, és egyszerűen csak meghozom azt a döntést magamban, hogy többé nem vásárolok vakon. Nem fogom az időmet vesztegetni vitatkozásra vagy kritizálásra, de tanulok az esetből, és a továbbiakban nem követem Mátét.
4. személyesen írnék Máténak, hogy visszajelzést adjak a legutóbbi posztjával kapcsolatos tapasztalataimról. Figyelmeztetném, hogy a rajongóknak nem fog tetszeni, ha Máté "eladja magát". Ugyanakkor nem tennék közzé nyilvános posztot, mert nem akarom szítani a tüzet.
5. Megértem, hogy Máté valóban hihette azt, hogy ez a termék jó, vagy hogy bizonyos korlátok között kellett dolgoznia a kampány során. Úgy döntök, hogy teljesen hallgatok az ügyről, mert nem akarom kellemetlen helyzetbe hozni a tartalomgyártót.

Történetmesélés dokumentumfilmben I

Márk filmes, aki hétköznapi emberek apró, de jelentőségteljes történeteiről készít dokumentumfilmet, kreatív nyomásgyakorlással szembesül a kollégái részéről, akik a nézettség növelése érdekében, a drámaibb tartalmak mellett érvelnek. **Márk** azonban nagyra értékeli a hétköznapi életek bemutatását, és nem akarja feláldozni ezeket az üzeneteket a pénzügyi haszonért. A film bemutatása előtt egy nagy mozihálózat felajánlja, hogy műsorra tűzi az alkotást, de ragaszkodnak hozzá, hogy az előzeteseket ők maguk készítsék el. **Márk** tudja, hogy a cég ismert a látványos, de leegyszerűsített előzetesekről.

Mit tennél Márk helyében?

1. Elutasítanám az ajánlatot. Nem akarom, hogy a filmem egy félrevezető előzetessel jelenjen meg, ami összezavarhatná a mozilátogatókat.
2. Elfogadnám az ajánlatot, hogy az emberek láthassák a filmemet. Ha ennek elérése érdekében fel kell áldoznom az előzetest, akkor megéri.
3. Figyelman kívül hagynám az ajánlatot, és magam készíteném el az előzetest. Túlságosan szeretem a filmemet ahhoz, hogy hagyjam, hogy egy félrevezető előzetese legyen.
4. Elfogadnám az ajánlatot, de elmagyaráznám a filmben szereplő embereknek, hogy bár az előzetes leegyszerűsíti a filmet, a tapasztalataik így is nyilvánosságot kapnak és népszerűsítik őket.
5. Elutasítanám az ajánlatot, mivel ez nem lenne hiteles bemutatása a dokumentált embereknek.

Történetmesélés dokumentumfilmben II

Éva vezeti azt a produkciós céget, amely Márk dokumentumfilmje mögött áll, és általában nem avatkozik bele a kreatív döntésekbe. Ugyanakkor biztosítania kell a cég pénzügyi életképességét. Egy nagy mozihálózat gáláns ajánlatot tesz Márk filmjének bemutatására, de kontrollt kérnek az előzetesek felett. Márk habozik feladni ezt az irányítást, és Évától kér tanácsot. **Éva** tudja, hogy a cég anyagi nehézségekkel küzd, és az üzlet elfogadása segíthetne a felszínen maradni.

Mit tennél Éva helyében?

1. Megmondom Márknak, hogy bízom az ítélőképességében, és rábízom a döntést. Nem beszélek neki a pénzügyi nehézségekről, mert azzal kényszerpályára állítanám a döntését.
2. Tájékoztatnám Márkot a cég előtt álló pénzügyi nehézségekről abban a reményben, hogy talán beleyezik az üzletbe.
3. Megmondanám Márknak, hogy fogadja el az ajánlatot, amennyiben nem tud jobb megoldást javasolni arra, hogyan tudná a cég teljesíteni a kifizetéseit.
4. Azt javasolnám, hogy próbálják meg újratárgyalni a feltételeket a céggel. Talán lehetséges valamiféle kiterjesztett szerződést aláírni, ami még Márk számára is előnyös lehetne.
5. Felajánlanám, hogy átveszem a döntéshozatali folyamatot, miközben biztosítom őt arról, hogy az ő érdekeit is képviselem. Így Márk megnyugodhatna egy kicsit.

Konfliktus élő adásban I

Lili, a nyugdíjas politológus, továbbra is aktív a közéleti vitákban, és az igazságos szakpolitikák mellett érvel. Meghívják egy élő televíziós vitára egy olyan témában, amelyet jól ismer, de hamar rájön, hogy nem szakértőként, hanem az idősek képviselőjeként tekintenek rá. Mivel úgy érzi, a szakértelme helyett a korára degradálták, **Lili** sértve érzi magát. Választania kell: kijavítsa-e a hibát vagy sem.

Mit tennél Lili helyében?

1. Kijavítanám a hibát, mert a vita legfontosabb eleme az őszinte kommunikáció.
2. Kijavítanám a hibát, mert ez egy produktívabb beszélgetéshez vezetne, mivel meg tudnám osztani a szakértői véleményemet.
3. Nem javítanám ki a hibát, mert nem akarok rossz színben feltűnni élő adásban.
4. Nem javítanám ki a hibát, mert nem akarom aláásni a műsorvezető hitelességét.
5. Kijavítanám a hibát, mert hamis színben feltűnve beszélni félrevezető a műsor nézői számára.

Konfliktus élő adásban II

Kriszti, egy nagy hírügynökség televíziós műsorvezetője, felkérést kapott, hogy moderáljon egy vitát egy új szakpolitikáról. Beleegyezett, és alaposan felkészült... vagy legalábbis azt hitte. Amikor a műsor elkezdődött, **Kriszti** bemutatta az összes résztvevőt, azonban amikor Lilit az idősek képviselőjeként mutatta be, ellenállásba ütközött. Lili kijelentette, hogy rosszul mutatták be, mert ő szakértőként érkezett a műsorba. Ezután Lili megkérdőjelezte a hírcsatorna hitelességét, mondván: „Nem voltak vérmes reményeim, amikor eljöttem a műsorba, de ez minden várakozásomat alulmúlta. Teljesen szégyenteljes!”

Mit tennél Kriszti helyében?

1. Beismerném, hogy hibáztam, és bocsánatot kérnék. Ugyanakkor megkérném Lilit, hogy ettől a ponttól kezdve legyen tiszteletudóbb a műsorban.
2. Kijavítanám a hibát azzal, hogy hagynám, hogy Lili maga mutassa be magát. Ezután feltennék egy kérdést egy másik résztvevőnek, akinek a válasza remélhetőleg elég időt adna nekem arra, hogy új kérdéseket fogalmazzak meg Lili, mint „szakértő” számára.
3. Folytatnám a műsort, és nem irányítanám a figyelmet a kirohanásra. Közben megpróbálnék jelezni a produceremnek, hogy találjon ki új kérdéseket, amiket feltehetek Lilinek.
4. Elismerném, hogy hibázhattunk. Úgy döntök, hogy több időt adok neki a műsorban, hogy megossza szakértői véleményét.
5. Bocsánatot kérnék, és megkérdőjelezném Lilit, hogy szakértőként megfelel-e számára az idősek tapasztalatairól beszélni.

II. fejezet: Esetek különböző szervezetek képviselői számára

A konstruktív személyközi dialógus általában pozitív érzelmeket generál, mivel a meghallgatás és a vitákba való bevonás azt az érzést erősíti, hogy az egyén a kollektíva értékes tagja. A gyakorlatban azonban előfordulhat, hogy a szervezetek küldetésnyilatkozatukban és jövőképükben kinyilvánítják az együttműködést és a nyitottságot, anélkül, hogy ezek az elvek megjelennének a mindennapi gyakorlatban.

Például egy vezető összehívhat egy értekezletet, kioszthatja a feladatokat, majd bejelentheti, hogy az alkalmazottaknak mostantól együtt kell működniük. Vagy egy teljesítményértékelés során az alkalmazottak változtatásokat javasolhatnak a munkafolyamatokban, a vezető egyetértően bólinthat, a későbbi gyakorlatban azonban az alkalmazottak mégsem tapasztalnak változást, és nem kapnak magyarázatot arra, hogy a javasolt változtatásokat miért nem vezették be. Az ilyen (és sok ehhez hasonló) helyzetben az emberek valószínűleg nem rosszindulatból cselekednek; inkább a dialógus hiánya gyakran észrevétlen marad. Az is igaz, hogy a dialógus erőfeszítést és időt igényel.

A dialógus alapú kommunikáció etikai elvei, valamint az alább bemutatott, a szervezeti élet mindennapjaiból vett esetek segítenek az egyéneknek jobban felismerni azokat a helyzeteket, amelyek etikai döntéshozatalt igényelnek azzal kapcsolatban, hogy egy adott kontextusban melyik kommunikációs megoldás a legmegfelelőbb.

A szervezeteken belüli dialógus alapú kommunikáció etikája nagyban függ a vezetők nyitottságától, készségeitől és motivációjától, hogy úgy hallgassák meg az alkalmazottakat, hogy aztán valóban részt vehessenek az őket érintő, vagy az anyagi/szakmai kompetenciájukba vágó döntésekben. Gyakran a vezetőkön múlik az is, hogy az értekezleteken eltűrik-e a manipulatív technikák alkalmazását – vagyis például, ha valaki manipulációt alkalmaz egy megbeszélés során, akkor annak vezetője közbelép-e.

Más szóval, a szervezeteken belüli dialógus alapú kommunikáció kultúrája megköveteli, hogy minden vezető kész legyen a kritikus visszajelzések fogadására, mivel a beosztottak meghallgatása, bevonása és kommunikációs felhatalmazása folyamatos erőfeszítést és elkötelezettséget igényel.

Polgári aktivizmus az előítéletek ellen I

Rita a folyamatban lévő reformok hatására közösségi aktivistává vált, és egy lakossági kezdeményezést vezet egy létfontosságú helyi szolgáltatás megmentése érdekében. Törekszik a konstruktív hangnem fenntartására, bár a mozgalom néhány tagja radikálisabb álláspontot képvisel. Egy találkozóhoz a támogatók egy szélsőségesebb csoportja is csatlakozik. Még mielőtt a felszólalók elkezdenék a beszédet, az újonnan csatlakozott csoport fütyülni és kiabálni kezd, túlharsogva őket.

Mit tennél Rita helyében?

1. A rendbontás elfogadhatatlan. Közbeavatkozom, és követelem, hogy a fütyülők és kiabálók azonnal fejezzék be a tevékenységüket. Ha szükséges, hívom a biztonsági őröket.
2. Közbe fogok lépni és felszólalok, arra kérve mindenkit, hogy legyenek tisztelettel egymás iránt. Megígérem, hogy mindenki, aki szeretne, sorra kerül.
3. Nem teszek semmit. Ez a reformért felelős emberek problémája, hogy megbirkózzanak a radikálisokkal való interakcióval is.
4. Odamegyek a reformcsoporthoz, bocsánatot kérek a közösség tagjai miatt, és felajánlom, hogy helyezzük át a találkozót egy másik, kisebb terembe.
5. Bocsánatot kérek mindenkitől, aki összegyűlt, és javaslom, hogy a csatlakozott csoport először udvarias módon fejezze ki aggodalmait.

Polgári aktivizmus az előítéletek ellen II

Egy országos megtakarítási politika miatt az X ügynökségnek el kell magyaráznia, hogy miért teszi lehetővé egy helyi szolgáltatás megszüntetése a jobb minőségű ellátást egy közeli városban. **Anna** kapta a feladatot, hogy bemutassa a tervet, és egy *Minőség vagy elérhetőség? Kockázatok és lehetőségek* című beszédet készít. Azonban amint elkezdi, a közönség dühös kiabálással és fütyüléssel reagál.

Mit tennél Anna helyében?

1. A durvaságot nem szabad tolerálni. Nyilvánosan meg fogom kérdezni, hogy jól értettem-e, hogy egy tájékoztató találkozóra hívtak meg, vagy ez egy tiltakozó találkozó. Ha az utóbbi, azonnal távozom.
2. Nyilvánosan megkérdezném a szervezőket, hogy kikísérnék-e a bekiabálókát, hogy folytatni lehessen a programot.
3. Nincs értelme a tervek szerint folytatni. El fogom magyarázni a jelenlévőknek, a mikrofon segítségével, hogy azért jöttem, hogy őszintén beszéljek a szolgáltatás jövőjéről – mind a kapcsolódó kockázatokról, mind a lehetőségekről – de sajnos ezt nem tudom megtenni.
4. Nyugodtan előadom a mondandómat, hiszen az emberek maguk is el tudják dönteni, kire figyelnek. Mindennek ellenére átadom azokat az információkat, amiket kértek tőlem, és amikre alaposan felkészültem.
5. Használni fogom a mikrofont, és azt fogom mondani, hogy először a szolgáltatást a környékükön már nem kapó emberek aggodalmait szeretném meghallgatni. Kérem a szervezőt, hogy adjon lehetőséget az embereknek a beszédre.

Az új menedzser hibája I

Bálint, aki bár szakértő, de még kezdő a vezetésben, egy hét fős kis egység vezetője lesz. Az egyik tag, **Kata**, kiterjedt projektmenedzsment-tapasztalattal rendelkezik, de a munkaterhelése nagy, és közvetlenül nem vesz részt a jelenlegi projektben. Az első megbeszélésükön jelzi is a leterheltségét **Bálintnak**. Miközben a szervezet az időközi jelentést készíti elő, **Bálint** még nem ismeri teljesen a projekt követelményeit. Közvetlenül a benyújtás előtt hibát találnak a személyi költségekben, amit javítanak. A csapat frusztrált, és számonkérlik **Bálintot**, miért nem kérte **Kata** segítségét.

Mit tennél Bálint helyében?

1. Bocsánatot kérek a hibámért, és megígérem, hogy a jövőben szem előtt tartom Kata szakértelmét.
2. A találkozón el fogom mondani az egység munkatársainak, hogy elkezdem feltérképezni az egység alkalmazottainak kompetenciáit és átcsoportosítani a feladatokat.
3. Kérem a munkatársakat, hogy adjanak javaslatokat, mielőtt a jövőben projektet indítanánk.
4. Elmondom a munkatársaknak, hogy értem az aggodalmaikat, és javaslom, hogy hozzunk létre egy hirdetőtáblát, ahol az emberek kérhetnek segítséget, ami elősegítheti az együttműködést.
5. Azt fogom mondani az osztály munkatársainak az értekezleten, hogy a legfontosabbnak azt tartottam, hogy hallgassak Katára, aki világosan a tudomra adta, hogy túlterheltnek érzi magát a munka miatt.

Az új menedzser hibája II

Bálint, aki bár szakértő, de még kezdő a vezetésben, átveszi egy hét fős kis egység irányítását. Az egyik tag, **Kata**, kiterjedt projektmenedzsment-tapasztalattal rendelkezik, de a munkaterhelése nagy, és közvetlenül nem vesz részt a jelenlegi projektben. Tájékoztatja **Bálintot**, hogy a szoros határidők miatt csak rövid ideig tud részt venni a csapatmegbeszélésen. **Kata** tisztában van vele, hogy az egységnek hamarosan be kell nyújtania egy időközi jelentést egy jelentős projektről, és **Bálintnak** valószínűleg nem lesz ideje megismerkedni annak tartalmával.

Mit tennél Kata helyében?

1. Nem adok tanácsot senkinek, amíg azt kifejezetten nem kérik.
2. Mivel előre látom, hogy problémák adódhatnak az időközi jelentéssel, megmondom a kollégáknak, hogy ha úgy érzik, igénybe akarják venni a segítségemet, találok módot a tanácsadásra, de semmiképpen sem az utolsó pillanatban.
3. Mivel nem én vagyok a vezető, a felelősségem csak arra terjed ki, hogy ügyeljek a saját jóllétemre, miközben elvégzem a rám bízott feladatokat. El fogom kerülni a további feladatok elvállalását, mert közel állok a kiégéshez.
4. A bemutatkozó értekezlet után küldök egy e-mailt Bálintnak, amelyben röviden sajnálatomat fejezem ki, amiért ilyen korán el kellett mennem, és hozzáteszem, hogy ha Bálint szeretne többet megtudni a kompetenciaterületeimről, feltétlenül találunk alkalmas időpontot egy ilyen megbeszélésre.
5. Aggódni fogok, hogy az új menedzsernek nem lesz elég ideje a projektre. A találkozó után e-mailt fogok küldeni neki, amelyben elmondom, hogy van tapasztalatom hasonló projektekkal kapcsolatban, és ha úgy érzi, szüksége van a tanácsomra, megpróbállok segíteni.

Üzenet egy állami hatóságtól egy kompromittált közösségi média platformon I

István, aki egy állami ügynökség PR osztályán dolgozik, fiatal felnőttekhez szeretne eljutni az intézmény szolgáltatásaival kapcsolatos információkkal. Miután megvizsgálta a célcsoport médiafogyasztási szokásait, megállapítja, hogy a legtöbb időt az Y közösségi média csatornán töltik, amelyről közismert, hogy dezinformációt terjeszt. Ezért a hivatalnokokat arra figyelmeztették, hogy ne használják ezt a csatornát állami kommunikációra.

Mit tennél István helyében?

1. Azokat a közösségi média csatornákat, amelyekről nem tudni, hogy milyen információkat szűrnék az algoritmusok, és hogy kinek az érdekeit szolgálják, kerülni kell.
2. Az állam által megállapított biztonsági szabályok fontosak, de az is fontos, hogy tájékoztassuk a célcsoportot. A üzenetet mémmé fogom alakítani, és a lehető legtöbb csatornán terjeszteni fogom.
3. A csatornát fogom használni, hogy egy nagyon rövid üzenetet küldjek, amelyben meghívom az érdeklődő fiatalokat, hogy látogassák meg intézményünk weboldalát további információkért.
4. Bemutatom a dilemmát a főnökömnek, és megkérdem, melyik érték fontosabb intézményünk számára: hogy ne használjunk gyanús közösségi médiát, vagy hogy a lehető legközvetlenebb módon elérjük fiataljainkat.
5. Az én feladatom, hogy biztosítsam, hogy a fiatalok kritikusan viszonyuljanak a közösségi média használatához. Írok egy cikket a morális választásom problémájáról, és terjesztem a médiában és intézményünk weboldalán.

Üzenet egy állami hatóságtól egy kompromittált közösségi média platformon II

Oszkár, egy 19 éves, a nagy közösségi média platformok propagandáját kritizáló fiatal, hobbiként egy kis képzési programot hozott létre. Megjegyzi, hogy a Y közösségi média csatorna, amely népszerű a kortársai körében, megosztott egy rövid állami ügynökségi üzenetet egy ifjúsággal kapcsolatos reformról, amely felhasználókat irányít az ügynökség weboldalára további részletekért.

Mit tennél Oszkár helyében?

1. Nem fogok semmit tenni, mert mindenkinek joga van eldönteni, hol terjeszti az információit és milyen csatornákat használ.
2. Kritikus megjegyzést teszek közzé a nyilvánosságban, hogy példát adjak a felhasználóknak arról, hogyan táplálják és támogatják a propaganda-csatornákat az állami hatóságok.
3. Nem fogok semmit tenni, mert egyetlen kritikus vélemény nem változtat semmin.
4. Írok egy levelet a kormányzati ügynökségnek, és javaslom, hogy ahelyett, hogy a gyanús X közösségi média csatornán terjesztenék az üzeneteiket, a fiatalokat, mint amilyen én is vagyok használhatnák, akiknek kapcsolataik vannak a saját korosztályukkal.
5. Nem fogok semmit tenni, mert egyetlen kritikus vélemény nem változtat semmin. Ezt az esetet hozzá fogom adni a példáim gyűjteményéhez, amely alapján előadást készítek az állami ügynökség által jelentett biztonsági kockázatokról, és terjesztem egy videómegosztó platformon.

Az igazság kimondása a hatalom ellenében I

Rácz professzor régóta bírálja az egyetem kommunikációs kultúráját, mivel a különvélemények elhallgattatásának mintáját figyelte meg. Kötetlen összejöveteleken a kollégák óvatosan megosztják vele tapasztalataikat arról, hogyan tántorították el őket a kritikus nézetek hangoztatásától, amit **Rácz professzor** aggasztónak talál egy olyan intézményben, amelynek elvileg a tudományos szabadságot kellene propagálnia. Miután megtudja, hogy egy véleményét nyíltan vállaló kollégája szerződését nem hosszabbították meg, **Rácz professzor** közzétesz egy bejegyzést a nyilvános levelezőlistán, amelyben (nevek említése nélkül) vázolja aggályait, és kari gyűlést sürget a dékánnal. A megbeszélés során **Rácz professzor** észreveszi, hogy valahányszor megszólal, a dékán egyre zaklatottabbá válik.

Mit tennél Rácz professzor helyében?

1. Beszélni fogok az aggályokról, amiket posztoltam. A dékán felelőssége, hogy elfogadja a kritikát a vezetésével és döntéshozatalával kapcsolatban.
2. Megpróbálom a beszélgetést a megoldások felé terelni, és enyhíteni a dékán ellen irányuló kritikát.
3. Nem tennék semmit – a dékán megérdemli a kritikát, és mivel ő a vezető ebben a helyzetben, az ő felelőssége, hogy kezelje azt.
4. Aggódok a dékán reakciója miatt, ezért javasolnám, hogy egy másik, alkalmasabb időpontban folytassuk a megbeszélést, hogy mindenkinek legyen lehetősége lehiggadni.
5. Aggódok, hogy ennek az értekezletnek negatív következményei lehetnek a kollégám számára, ha továbbra is kritizálom a dékánt. Leállok a kritikával, és lehetőséget adok másoknak, hogy megosszák véleményüket.

Az igazság kimondása a hatalom ellenében II

Bognár professzor, a kar dékánja, az egyetemen növekvő feszültséggel és kritikákkal küzd. A kari levelezőlistán megjelenik egy részletes levél, amely rámutat a vezetési hibákra, és azt sugallja, hogy a véleményüket nyíltan vállaló munkatársak az állásukat kockáztatják. A levél szerzője – **Rácz professzor** – kari gyűlést sürget, kifejezetten kérve **Bognár** dékán jelenlétét. A találkozó érzelmileg túlfűtötté válik, **Bognár** dékán pedig úgy érzi, nyilvánosan megtámadták és megalázták.

Mit tennél Bognár dékán helyében?

1. Az én felelősségem, hogy üljek és hallgassam, mit mondanak a kollégáim.
2. Az értekezlet feszültté vált, ezért rövid szünetet javaslok a feszültség enyhítésére.
3. Elhagyom az értekezletet, és sajnálom, ha így érzik, de ezt a kritikát igazságtalannak találom, és nem tudok tovább részt venni az eseményen.
4. Megpróbálok jó képet vágni, és megérteni az aggályaikat. További kérdéseket fogok feltenni, hogy tisztázzam az aggályaikat, és visszajelzést adok a kritikájukra.
5. Javaslom Rácz professzornak, hogy tartsunk egy kisebb értekezletet, és megkérem, hogy hívja meg azokat az embereket, akikről úgy véli, hogy elveszítették az állásukat az igazság kimondása miatt.

A tiszteletlenség közzététele? I

Miután befejezte a középiskolát Kolumbiában, a 19 éves **Fernando** 6 hónapos babysitteri munkát vállalt egy európai fővárosban, hogy nemzetközi tapasztalatot szerezzen. Kezdő vloggereként megosztja mindennapi életének pillanatait – jókat és rosszakat egyaránt – a “Fernando Európában” csatornáján. A fogadó család tudomást szerez a videók tartalmáról, és arról, hogy több videóban is szerepeltek. Legújabb vlogjában, miközben forgat, ingerülten lépnek be a szobába, és azt kérik tőle, hogy gyakrabban takarítsa ki a konyhát. **Fernando** nem biztos benne, hogy észrevették, hogy felvételt készített..

Mit tennél Fernando helyében?

1. Megosztom a videót, mivel a fogadó családnak tudomása van arról, hogy megosztom a tapasztalataimat Európából.
2. Úgy szerkesztem meg a videót, hogy az magyarázatot adjon a helyzetre.
3. Megosztom a videót, ahogy általában tenném. Rövid időre vagyok itt, és a nyilvánosság segít a jövőbeli céljaim elérésében.
4. Megmutatom a szülőknek a videót, és megkérdezem, hogy egyetértenek-e a videó közzétételével.
5. Nem osztom meg a videót, nem akarom, hogy a fogadó család bármilyen kellemetlenséggel szembesüljön.

A tiszteletlenség közzététele? II

Lisa, 24, önkénteskedik a "Védjük meg a babysittereket" nevű kis nonprofit szervezetnél, és követ különböző influenszereket. Rábukkan Fernando videójára, ahol egy fogadó család tagjai látszólag tudtukon kívül, leszidják Fernandot, amiért nem takarította ki a konyhát. **Lisa**, aki a babysitterek jogaiért kampányol, a hangnemet elfogadhatatlannak találja, és megjegyzi, hogy a takarítás nem része a babysitterek feladatainak. Míg Fernando más videói pozitívnak és vonzóknak tüntetik fel a családot, úgy érzi, hogy ez alkalommal a szülők hangneme Fernando irányában átlép egy határt, és tiszteletlenséget mutat a babysitterrel szemben.

Mit tennél Lisa helyében?

1. Felveszem a kapcsolatot Fernandóval, és elmagyarázom, hogy a szülők viselkedése elfogadhatatlan, és felajánlom, hogy értesítem a szociális szerveket az ő nevében.
2. Nyilvánosan írok Fernando videója alá, hogy mennyire zavaró a videó, és bátorítom Fernandót és másokat, hogy álljanak ki az ilyen igazságtalanság ellen. Megemlítem a civil szervezetemet is, amely segítséget tud nyújtani bárkinek, akinek szüksége van rá.
3. Mivel nem látok jelet arra, hogy ez egy rendszeres probléma lenne, és Fernando nem tűnik tehetetlennek a helyzetben, nem teszek semmit.
4. Megosztom a videót aktivistákkal, valamint más kapcsolataimmal és megkérdezem őket a véleményükről a videóval kapcsolatban, és hogy fel kellene-e vennünk a kapcsolatot Fernandóval.
5. Privát üzenetet írok Fernandónak, és megkérdezem, hogy van-e kérdése a babysitterek jogairól.

Autonómia vagy a támogató kedvében járni I

Zsuzsanna, egy környezetvédelmi civil szervezet támogatója, egy újabb megbeszélésen vesz részt egy közelgő klímavédelmi kampánnyal kapcsolatban. A kampánycsapat határozatlansága miatt azonban a folyamat megrekedt. Ráadásul **Zsuzsanna** jelentős összegeket fektetett már a kampányba, de eddig semmilyen eredmény nem született. Úgy véli, a kérdés kritikus fontosságú, és azon gondolkodik, hogy felvegye-e a kapcsolatot a kampánymenedzserrel, és nyomást gyakoroljon-e rá az eredmények elérése érdekében.

Mit tennél Zsuzsanna helyében?

1. Azt mondanám a találkozón, hogy véleményem szerint nem haladunk előre. Konkrét megoldásokat kérnék arra, hogyan érhetjük el a lefektetett célokat.
2. A klímaváltozás fontos kérdés a közjó elérésében. Követelném a kampánycsapatától, hogy gyorsítsák fel a munkát..
3. További anyagi kompenzációt ajánlanék a kampánycsapatnak, ha azonnali eredményeket érnek el.
4. Mivel a kampánycsapat szakértőkből áll, bátorítanám őket, hogy folytassák nagyszerű munkájukat annak érdekében, hogy minél több embert elérjenek.
5. A találkozó után beszélnék a menedzserrel, és megkérdezném, milyen segítségre van szüksége a csapatnak az eredmények eléréséhez.

Autonómia vagy a támogató kedvében járni II

Luca egy klímaváltozással foglalkozó civil szervezetnél dolgozik, amely a klímaváltozással kapcsolatos tudatossággal foglalkozik. Ő vezeti azt a nyilvános kampányt, amely minél több embert szeretne bevonni. Egy brainstorming ülés során, ahol a kampány megfelelő hangvételt próbálják megtalálni, a csapat azzal a dilemmával küzd, hogy a reménytelen vagy a félelemkeltő tónust válasszák. **Luca** úgy érzi, hogy a döntést nem szabad siettetni, de azt is tudja, hogy eredményeket kell produkálnia. **Luca** problémái akkor merülnek fel, amikor a kampány fő támogatója azonnali eredményeket kér, és utalást tesz egy bónuszra, ha **Luca** eleget tesz kérésének..

Mit tennél Luca helyében?

1. Azt mondom a támogatónak, hagyjuk, hogy a kreatív csapat önállóan végezze a munkáját, és ne siettessük a döntést.
2. Úgy gondolom, hogy a kampánynak be kell vonnia az embereket, ezért javaslom, hogy különböző megoldásokat teszteljünk, és válasszuk ki azt, amely értelmes cselekvésre buzdít, függetlenül attól, hogy mennyi időt vesz igénybe.
3. Meghozok egy vezetői döntést, amely előre mozdítja a projektet, és megteszek mindent a bónuszért.
4. Mivel civil szervezetünk nem működhet külső források nélkül, és az érintett támogató elégedetlen, bemutatom hol tartunk jelenleg, és megkérdezem, melyik alternatívát preferálják.
5. Tudom, hogy a csapatom nagyon keményen dolgozik a jó eredmények elérése érdekében. Ezért magamra vállalom további munkát.

Támadó kifejezés a szervezet belső listáján I

András, az új munkatárs felfedezi, hogy egy korábban szűken értelmezett szabályozás másképpen is értelmezhető. Ezt fontosnak tartja, ezért megosztja véleményét a szervezet levelezőlistáján. **Kriszta**, egy régi munkatárs nyilvánosan válaszol, azt állítva, hogy **Andrásnak** nincs meg a szakmai háttere egy ilyen kijelentéshez.

Mit tennél András helyében?

1. Írok a listára, hogy véleményem szerint a szervezetben nem szabad senkit személyesen és nyilvánosan támadni.
2. A levelezőlistát ismét használom ezúttal arra, hogy elmagyarázzam a levelem célja a problémára történő figyelemfelhívás volt, és javaslom, hogy szervezzünk egy külön beszélgetést a téma megvitatására.
3. Úgy gondolom, hogy a kollégák értik, hogy Kriszta támadása helytelen volt, ugyanakkor ezt azért megírom: „Úgy érzem, a hozzáértésem megkérdőjelezése indokolatlan volt”.
4. Írok a listára egy üzenetet: „Úgy tűnik, hogy véletlenül egy olyan kérdést érintettem, amelyben az embereknek ellentmondásos véleményeik vannak. Meglátásom szerint jó lenne, ha én és mások lehetőséget kapnánk, hogy meghallgassuk Kriszta tapasztalatait a szabály értelmezésével kapcsolatban”.
5. Megértem, hogy Kriszta különösen érzékeny a felvetett kérdéssel kapcsolatosan, ezért elmegyek hozzá, és megkérdem tőle, hogy elmagyarázná-e a reakcióját.

Támadó kifejezés a szervezet belső listáján II

Kriszta régóta dolgozik az X-szel kapcsolatos szabályozások területén. Miután olvasta az új munkatárs, **András** bejegyzését, aki szerint a szabályozást túl szűken értelmezték, **Kriszta** úgy érzi, **Andrásnak** nincs az ügyre megfelelő rálátása. Nyilvánosan válaszol, kijelentve, hogy **András** nem kompetens ilyen állítások megtételére. Később egy kolléga felhívja **Krisztát**, mondván, hogy a hozzászólása aránytalan, személyes támadás volt.

Mit tennél Kriszta helyében?

1. Megértem, hogy András ezt támadásnak látta, és elnézést kérek tőle a levelezőlistán.
2. Megértem, hogy András úgy érezheti, hogy személyében támadják, és küldök egy tisztázó levelet a levelezőlistára, hogy hangsúlyozzam, hogyan kellene értelmezni a szabályt a mi területünk vonatkozásában.
3. Úgy döntök vállalom a véleményem – András nem rendelkezik kompetenciával ezen a területen, és a levele támadás volt a szakértelmem ellen.
4. Bár továbbra is úgy érzem, hogy a szakértelmemet támadták, figyelembe veszem a kollégám nézőpontját – írok a levelezőlistára, elnézést kérek, és javaslom, hogy hallgassuk meg András értelmezését.
5. Megértem, hogy András esetleg zokon vette a történeteket, ezért megkérdezem, hogyan érzékelte a helyzetet.

Az érdekképviselő terhe I

A speciális igényű embereket tömörítő ernyőszervezet sikeresen lobbizott a jogaikért, így a képviselőik már minden releváns politikai vitában és dokumentum-felülvizsgálatban részt vesznek. **Attila**, az egyik képviselő, észreveszi, hogy egyre több a megkeresés: véleményezések, vitákhoz való csatlakozás, kerekasztal-beszélgetések moderálása és törvényjavaslatok véleményezése. Újabb sürgős kérést kap egy kormányzati tanácsadótól, hogy karácsony előtt véleményezzenek egy politikailag érzékeny törvénytervezetet. **Attila** rájön, hogy csak egy csapattag, **Milán**—aki már a kiégés szélén áll—tudná elvállalni. Ugyanakkor a törvényjavaslat rendkívül jelentős a speciális igényű emberek számára.

Mit tennél Attila helyében?

1. El fogom magyarázni, hogy bár teljes mértékben megértjük a téma fontosságát, be kell tartanunk belső szabályainkat. Jelenleg nem tudjuk garantálni azt a szintű szakmai színvonalat, amit ez az ügy megérdemel.
2. Bevonom Milánt a döntésbe, és javaslom, hogy csak akkor vágjunk bele, ha a javaslat sürgős, és az ő jólléte nem kerül veszélybe.
3. Mivel ez a feladat megerősítheti a pozíciómat, megkérem Milánt, hogy tegyen egy utolsó erőfeszítést, és későbbi kompenzációt vagy elismerést ígérek neki.
4. Megkérdezem a csapatot, hogy tud-e valaki segíteni Milánnak, vagy átvenni a munka egy részét, hogy legalább korlátozott mértékben hozzá tudjunk járulni a feladathoz.
5. Mivel ez a törvényjavaslat rendkívül jelentős, megkérem Milánt, hogy véleményezze, és ahol csak tudok, segítek neki. Az embereknek, akikért küzdünk, szükségük van arra, hogy a lehető legéberebbek legyünk, még akkor is, ha ez az egészségünk feláldozását jelenti az ügy érdekében.

Az érdekképviselő terhe II

Milán egy érdekképviselői szervezetnél dolgozik, és az elmúlt néhány hónapja rendkívül intenzív volt. Sürgősen pihenésre van szüksége, de közvetlenül az ünnepek előtt a csoportvezetője, **Attila** megkéri, hogy véleményezzen egy új minisztériumi törvénytervezetet, amelyre még a szünet előtt várják a visszajelzést. **Attila** jelentéktelennek tünteti fel a feladatot, mondván, hogy **Milán** rutinos az összetett elképzelések tisztázásában. Azonban **Milán** tudja, hogy a dokumentum részletes és nagy igénybevételt jelent, több napos koncentrált munkát igényel. Őrlődik: ha elfogadja, feláldozza a pihenését és a családjával töltött időt, ha viszont visszautasítja, az azt sugallhatja, hogy közömbös egy olyan ügy iránt, amely valójában nagyon fontos számára.

Mit tennél Milán helyében?

1. Még ha kényelmetlen vagy személyesen költséges is, morálisan kötelességemnek érzem, hogy véleményezzem a dokumentumot, mert a sérülékeny emberek jogainak védelme a szakmai kötelességem része.
2. Azt választom, hogy elvégzem a munkát, mert hiszem, hogy még a személyes időm árán is, a hozzájárulásom jelentősen javíthatja a törvényjavaslat kimenetelét.
3. Udvariasan visszautasítom, és elmagyarázom, hogy jelenleg közel állok a kiégéshez, és pihenésre van szükségem. Hiszem, hogy a mentális és fizikai egészségemmel való foglalkozás a jelenben segíti, hogy a jövőben hatékonyabban járjak hozzá a munkához.
4. Kompromisszumot keresek azzal, hogy felajánlom Attilának, hogy csak a dokumentum legfontosabb részeiről adok véleményt, de nem az egész szövegről. Így értékes hozzájárulást tudok nyújtani anélkül, hogy a családom teljesen háttérbe szorulna.
5. Felismerem, hogy sok energiát fektettem a munkámba, és most a családomnak, a partneremnek vagy a gyermekeimnek szükségük van rám, hogy valóban jelen legyek. Nem vállalom el a feladatot, mert a hozzám legközelebb állók prioritást jelentenek számomra.

Feszültségek egy értekezleten I

Martin öt perc késéssel észleli, hogy a projektértekezlete már elkezdődött. Csendben csatlakozik, és hallgatja **Emma** előadását, ami értékes számára, mivel nem volt ideje megismerkedni az új projekttel. Amikor **Emma** összefoglalni készül, Anna közbeszól, hogy konkrét utasításokat kérjen a csapattól, majd azonnal elkezd vázolni a saját ötleteit a munkafolyamatokról és a felelőségekről. **Emma** láthatóan ideges a közbeszólás miatt, és **Martin** érzi, hogy nő a feszültség a teremben.

Mit tennél Martin helyében?

1. Úgy vélem, hogy tiszteletteljes kommunikációs kultúrának kellene uralkodnia egy szervezetben, ezért felállok, és elmondom, hogy a beszélgetés tiszteletlen hangvétellé lett.
2. Javasolnám Annának, hogy hagyja, hogy Emma befejezze, és küldje el nekünk az ötleteit és munkafolyamat-javaslatait egy dokumentumban az értekezlet után, mivel már nincs elég idő a jelentős vitára.
3. Nem teszek semmit, mert már így is túlterhelt vagyok, majd később kiderítem, mit kell tennem.
4. Felnyújtom a kezem, és elmondom, hogy Emma előadása fontos volt számomra, és talán mások számára is, hogy áttekintést kapjunk a projektről, mert annyira elfoglaltak voltunk, hogy elfelejtettem a részleteket. Fontos, hogy mindannyian megértsük, mit kell tennünk és mikor.
5. Úgy érzem, hogy Anna indokolatlanul agresszív volt Emmával szemben. Szót kérek és elmondom, hogy meg kell hallgatnunk Emmát, és hagyjuk, hogy befejezze az előadását.

Feszültségek egy értekezleten II

Anna, a projektmenedzser és a megbeszélés moderátora azzal a céllal kezdi az értekezletet, hogy 45 percen belül megállapodásra jussanak a konkrét felelősségi körökben. **Emma**, aki a munkaterületért felelős, bemutatja a tevékenységeket. 35 perc elteltével felajánlja, hogy összefoglalja a lényeget, ha nincsenek kérdések. Az idő szűke miatt **Anna** félbeszakítja őt, hogy a csapattagoknak szóló konkrét utasításokról kérdezzen, majd elkezd magyarázni a saját munkafolyamat-ötleteit. **Emma** láthatóan ingerülten megkérdezi, hogy most ki tartja a bemutatót. **Anna** ragaszkodik hozzá, hogy kevés az idő, és várakozás nélkül elkezd megosztani a képernyőjét. **Emma** dühösen rászól, hogy állítsa le. Martin, aki későn csatlakozott, megjegyzi, hogy ez a stílus udvariatlan, és **Emmának** nem hagytak teret, hogy nyugodtan beszéljen.

Mit tennél Anna helyében?

1. Azt mondanám, hogy számomra a udvariasság azt jelenti, hogy tiszteletben tartjuk az emberek idejét, ami azt jelenti, hogy azok, akik részt vesznek egy értekezleten, meg kell kapják a válaszokat, amiket megígérték nekik.
2. Azt mondanám, hogy a projekt időben történő befejezése érdekében azonnal meg kell állapodnunk a felelősségek megosztásában. Nincs időnk az udvariasságra.
3. Védekeznék Martin vádja ellen, amit nem találok elfogadhatónak, hiszen késve érkezett az értekezletre, és nem hallotta, hogy az értekezlet célja az volt, hogy áttekintést kapjunk az emberek feladatairól. Moderátorként az én feladatom biztosítani, hogy elérjük ezeket a célokat.
4. Azt mondom, hogy sajnálom, ha a közbelépésem udvariatlannak tűnt, és javaslom, hogy most hallgassuk meg a résztvevők kérdéseit.
5. Elnézést kérnék, és azt mondanám, hogy a szándékom az volt, hogy támogassam Emmát a felelősségeiben. Javaslom, hogy Emma és én maradjunk egy kicsit tovább az értekezleten, és beszéljük meg, mi történt kettőnk között.

III. fejezet: Esetek a felsőoktatás számára

A tudományos tudás nagyrészt dialóguson alapul. A szabad, tiszteletteljes, tisztességes, analitikus és kritikus mérlegelés előfeltétele a tudományos tudás létrehozásának és az egyetemi oktatásnak. A mai egyetemek azonban eltávolodtak ettől a tudományos ideáltól, mivel a társadalmi idő felgyorsulása és az uralkodó finanszírozási modellek olyan feltételeket teremtettek, amelyek között az ötletek és kutatási eredmények publikálása gyakran kifizetődőbb, mint a tartós szakmai vitákban való részvétel. Igaz, hogy a generatív mesterséges intelligencia elterjedésével az oktatók és a hallgatók közötti dialógus iránti igény valószínűleg növekedni fog; az azonban nehezen megjósolható, hogy ez a dialógus milyen formákat ölt majd.

A felsőoktatási intézmények sajátos kommunikációs környezetet alkotnak. Egyrészt hierarchikus struktúrákban működnek (pl. tanársegéd, adjunktus, docens, professzor). Másrészt, mint említettük, a tudományos tanulás és mérlegelés dialogikus feltételek mellett működik a legjobban, ahol a nagyobb intézményi hatalommal rendelkezők felelősséggel tartoznak a kevesebb hatalommal rendelkezők felhatalmazásáért. Így a dialógus alapú kommunikáció etikája szerves részét képezi a felsőoktatási kultúrának, ám a felsőoktatásban résztvevők felelőssége, hogy ezt a mindennapi gyakorlatban értelmezzék és megvalósítsák.

Ez a felsőoktatási kontextusra tervezett kommunikációs-etikai narratívagyűjtemény különféle kommunikációs helyzeteket mutat be a különböző felek között – legyen szó oktató és hallgató, témavezető és beosztott, vagy hallgató és hallgató közötti kapcsolatról. Egyes esetek a tudományos szabadság hatáira és az érzékeny témákra vonatkoznak; mások közvetlenül az előadóteremben felmerülő helyzetekhez kapcsolódnak.

A dialógus alapú kommunikáció etikája a kutatásetikával is összefügg. Elutasítja például a tiszteletbeli vagy ajándék-szerzőség gyakorlatát – amikor a szerzőséget pozícióért vagy szívességért cserébe tulajdonítják valakinek, nem pedig egy cikkhez történő valódi hozzájárulásért. Ha azonban egy jó szándékú kolléga, a békés kapcsolatok fenntartása vagy a konfliktusok elkerülése érdekében, feltünteti egy olyan személy nevét, akinek egyetlen hozzájárulása a finanszírozás biztosítása volt, kommunikációs-etikai döntéshelyzet alakul ki. Meg kell-e mondani a kollégának, hogy megsértette a kutatásetika egyik elvét, és ha igen, hogyan? Maradjunk csendben a kapcsolat megőrzése érdekében? Vagy jelentsük az ügyet a kutatásetika betartásáért felelős szervnek?

A jó oktatási és tanulási elvekkel is vannak érintkezési pontok. Például a visszajelzés adása és fogadása mind a pedagógiai gyakorlatot, mind a kommunikációs etikát érinti. Hagyományosan a visszajelzés anonim, azzal a céllal, hogy a hallgatók biztonságban érezhessék magukat a kritikus vélemények megfogalmazásakor. De mi történik akkor, ha egy hallgató visszaél ezzel a joggal, és sértő megjegyzéseket vagy hamis állításokat tesz egy oktatóról a visszajelzésében? Például egy hallgató azt írhatja, hogy az oktató többször is elkésett, miközben az oktató csak egyszer késett, és akkor is csak minimálisan. A dialógus alapú kommunikáció etikájának egyik alapértéke a kommunikációban

megvalósuló egyenlőség. Ezen érték alkalmazása a visszajelzési rendszerek értékelésére felveti a kérdést, hogy a rendszer egyenlő felelősséget ró-e a hallgatókra és az oktatókra annak biztosítására, hogy az elhangzottak vagy leírtak igazak legyenek, és támogassák az emberi méltóságot, valamint a dialógust.

Az itt bemutatott narratívák egyik célja, hogy arra ösztönözze a játékosokat: gondolják át, hol ér véget a jó kutatási vagy jó tanítási gyakorlat, és hol kezdődik a kommunikációs etika.

Kínos kérdés I

Benedek egy olyan kurzuson vesz részt, ahol a hallgatóknak esszét kell írniuk, majd meg kell vitatniuk egymás munkáját. Munkatapasztalatának köszönhetően **Benedek** jártasabb a témában, mint a társai. Észreveszi, hogy a hallgatótársai kérdéseinek többsége bizonytalan és túlságosan támogató, még akkor is, ha az esszéiben egyértelmű hibák vannak. Például az egyik hallgató azt mondja: „Minden fontosat vázoltál, de szerinted mi a legfőbb üzenet?” **Benedek** nem ért egyet, mivel úgy véli, az esszé több kulcsfontosságú fogalmat is összekever.

Mit tennél Benedek helyében?

1. Azt gondolom, hogy a hibák senkinek sem segítenek, és nyugodt hangvétellel felhívom rájuk a figyelmet, valamint megmutatom, hogyan lehetne ezeket a hibákat kijavítani.
2. Az előadó által meghatározott feladatból fogok kiindulni, és úgy fogom bemutatni a kritikámat, hogy a kérdésem már tartalmaz egy lehetséges helyes választ.
3. Megértem, hogy a legtöbb diáktárs nem mélyedt el a feladatban, de nem fogom felhívni a figyelmüket a hibáikra, mert az a tanár dolga. Minden előadót dicsérni fogok néhány részletért, amire figyeltek.
4. Az én feladatom ezen a szemináriumon nem az, hogy bemutassam a diáktársaimnak a szakterületemen való jártasságomat, azonban tisztázó kérdéseket fogok feltenni, miközben elkerülöm a kritikát. A kérdéseimet azzal a megfogalmazással fogom kezdeni, hogy 'Jól értem, hogy ...?'
5. Mivel a kérdéseim zavarba ejtő helyzetekbe hozhatják az előadókat, ha esetleg nem tudják megválaszolni azokat, csak néhány kérdést fogok feltenni a magabiztosabb diákoknak..

Kínos kérdés II

Az előadó, **Andrea** azt a feladatot adja a hallgatóknak, hogy írjanak egy rövid esszét X témában, a többiek pedig arra kéri, hogy tegyenek fel tisztázó és kritikus kérdéseket; mindkét feladatot osztályozza. Tudja, hogy ez kihívást jelent, különösen mivel a hallgatók gyakran vonakodnak kritizálni a társaikat. **Andrea** azzal is tisztában van, hogy Benedek, aki jártas X témában, egyértelmű előnyben van.

Mit tennél Andrea helyében?

1. Azonnal visszajelzést és pontokat adok minden kérdésre. Azt is megjegyzem, hogy aki a kurzus végére megtanul jobb kérdéseket feltenni, az magasabb osztályzatot kap a kérdésekért.
2. A szeminárium elején meghatározom a kérdező hallgatók sorrendjét úgy, hogy Benedeket teszem az első helyre. Remélem, hogy Benedek felállít egy bizonyos mércét a jó kérdések terén.
3. Néhány embernek előnye van az életben. A szemináriumot a tervek szerint fogom tartani, és a diákokat a teljesítményük alapján értékelem.
4. Bátorítani fogom a diákokat, hogy a kritikákat pozitív meglátásaikkal együtt adják elő, amelyeknek azonban indokoltnak kell lenniük. Az indokolatlan elismerésért a kérdező negatív pontokat fog kapni.
5. Több szót adok azoknak a diákoknak, akik foglalkoznak a témával. Felajánlom azoknak a diákoknak, akik félnek kritikus kérdéseket feltenni, hogy küldjék el nekem őket e-mailben, és külön értékelem őket.

Előadás egy érzékeny témáról I

Júlia egyetemi oktató a társadalmi nemek tanulmánya (gender studies) szakon. Észrevette, hogy mind az akadémiai szférában, mind a közbeszédben felerősödtek a nemekkel kapcsolatos tradicionalista nézetek. Az egyik előadásán Júlia túlságosan elragadtatja magát, és személyes, érzelmektől fűtött választ ad egy megosztó témára. Később Júlia egyik kollégája képernyőfotókat küld neki egy közösségi médiában zajló beszélgetésről, amelyben Júlia hallgatói vitatják meg az oktató kirohanását.

Mit tennél Júlia helyében?

1. A következő előadáson elmondanám a csoportnak, hogy az általam bemutatott nézet az én véleményem, és szívesen megvitatom velük. Azonban, ha nem értenek egyet, hajlandónak kell lenniük ezt személyesen is kifejezésre juttatni.
2. A következő előadáson elnézést kérnék a kirohanásomért, és részletesebben elmagyaráznám a nézeteimet.
3. Nem tennék semmit, és folytatnám az előadásokat, ahogy jónak látom.
4. A következő előadáson vitafórumokat hoznék létre, ahol a diákok névtelenül kifejezhetnék véleményüket és ötleteiket, amelyeket felhasználhatnék az előadásaim javítására.
5. Nem tennék semmit, hogy ne leplezzem le a kollégámat.

Előadás egy érzékeny témáról II

Samu Júlia kollégája. Van néhány barátja, akik Júlia órájára járnak. A barátai révén **Samu** hozzáfér a hallgatók különböző közösségi média csoportjaihoz. Egy nap **Samu** látja, ahogy Júlia kurzusának hallgatói Júlia előadáson történt kirohanását vitatják meg. Bár néhány hallgató megvédi a viselkedését, a többség szakszerűtlennek találja Júlia kirohanását. Néhányan elkezdenek gúnyolódni Júlián.

Mit tennél Samu helyében?

1. Írnék egy üzenetet a csoportos beszélgetésbe, hogy a rágalmozó kijelentéseknek jogi következményei lehetnek. A hallgatók magánéletének védelme érdekében nem küldenék képeket a beszélgetésről Júliának, azonban tájékoztatnám őt a vitáról.
2. Beszelnék Júliával arról, hogyan fogadták a hallgatók a magánvéleményét, és közösen kidolgoznánk a lehetséges megoldásokat a helyzet orvoslására. Ha szükséges, megmutatnám Júliának a közösségi médiában zajló beszélgetést.
3. Nem tennék semmit, mivel a téma nem érint engem.
4. Beszelnék Júliával arról, hogyan fogadták a magánvéleményét anélkül, hogy leleplezném a hallgatókat, és tanácsot adnék neki, hogyan fogja vissza az ilyen megnyilvánulásokat a jövőbeli előadásain, mivel ez néhány hallgatóját felkavarta.
5. Írnék egy üzenetet a csoportos beszélgetésbe, amelyben megvédem Júliát a sértő kijelentésektől. Megosztanám a csoportos beszélgetésről készült képernyőfotókat Júliával, hogy tájékozott legyen.

Egy barát obszcén üzeneteket küld ismert embereknek I

Mária egy nyugdíjas tanár, aki a közösségi médiát használja, hogy beszélgessen a barátaival. Néhány nyugdíjas barátja azonban elkezdett radikálisabb gondolatokat megfogalmazni online. **Mária** úgy véli, hogy ez a változás a közösségi média hatásának tudható be. Egy nap észreveszi, hogy barátja, Léda, aki egyben nagymama is aktívan kommentel egy hírrel kapcsolatban, amelyet a közösségi médiában osztottak meg, és trágár szavakat küld egy ismert politikusnak.

Mit tennél Mária helyében?

1. Nyilvánosan válaszolnék Léda kommentjeire, rámutatva, hogy az ilyen személyes vélemények nem megfelelőek egy hírrel kapcsolatosan.
2. Nyilvánosan válaszolnék Léda kommentjeire, felhívva a figyelmet a cselekedeteire, amelyek az unokái számára is láthatóak.
3. Nem reagálnék a posztra, mivel a téma nem érint engem.
4. Nem akarok vitatkozni a barátommal, de a kommentet sértőnek tartom. Jelentem a közösségi média platformnak, remélve, hogy figyelmeztetik a barátomat.
5. Privát üzenetet küldenék Lédának, arra kérve őt, hogy fontolja meg bántó kijelentései eltávolítását, amelyeket később megbánhat.

Egy barát obszcén üzeneteket küld ismert embereknek II

Léda, nyugdíjas és új felhasználó a közösségi médiában, elkezdett követni olyan politikai tartalmakat, amelyeket hitelesnek talál, és amelyek befolyásolják a nézeteit. Egy nap lát egy posztot, amely dicsérően ír egy politikusról, akiről úgy véli, hogy korrupt. Frusztráltan, trágár nyelvezetet használva kommentel. Később barátja, Mária nyilvánosan kritizálja ezért.

Mit tennél Léda helyében?

1. Nyilvánosan válaszolnék Mária kritikájára, hivatkozva a véleménynyilvánítás szabadságára.
2. Nyilvánosan válaszolnék Mária kritikájára, javasolva, hogy a nézeteltérésünket privát üzenetben beszéljük meg.
3. Nyilvánosan válaszolnék Mária kritikájára, megvédve az álláspontomat releváns forrásokra hivatkozva.
4. Írnék egy privát üzenetet Máriának, javasolva a kommentek kölcsönös eltávolítását.
5. Elfogadnám barátom, Mária véleménykülönbségét, bár úgy gondolom, hogy téves információk alapján dönt.

A közszereplő értelmiségiek szerepe I

Lajos, egy fiatal tudós, őslakos közösségeket kutat egy ökológiailag érzékeny területen. Megállapításai azt mutatják, hogy egy tervezett és a kormány által támogatott ipari projekt károsítaná a biodiverzitást és megzavarná a helyiek életét. Hosszú órákat töltött egy részletes elemzés összeállításával a minisztérium számára. Válaszként egy hosszú köszönőlevelet kap a minisztérium PR osztályától. Azonban **Lajos** úgy érzi, hogy az aggodalmait nem vették igazán figyelembe, és a projekt továbbra is halad előre.

Mit tennél Lajos helyében?

1. Úgy döntök, hogy közzéteszem az információt a közösségi média profilomon, hogy minél többekhez eljusson.
2. Az információt nyilvánosságra kell hozni, ezért egy köztisztelőben álló újságíróhoz fordulok az anyagommal és a minisztériumtól kapott levéllel.
3. Megtettem, amit tudtam, ha úgy döntenek, hogy figyelmen kívül hagyják a tudományos tényeket, azon nem tudok változtatni.
4. Összeállítok egy másik, alaposabb választ a minisztérium PR osztályának, hogy meggyőzzem őket, tegyenek többet.
5. Elküldöm az információmat az őslakos közösség vezetőinek, hogy ők is megírassák a saját levelüket a minisztériumnak.

A közszereplő értelmiségiek szerepe II

Márk, egy minisztériumi PR osztály szakértőjeként információk sokaságát kezeli egy tervezett ipari projekt miatt, amely egy őslakos közösség által lakott területen valósulna meg. Rábukkan egy mély és érvekkel alátámasztott elemzésre, amely sokkal alaposabb, mint az előzőek, és megosztja azt a megfelelő tisztviselővel, beleértve a minisztert is. Egy rövid pillantás után a miniszter kijelenti, hogy a politikai döntés már megszületett, és nincs mit megvitatni.

Mit tennél Márk helyében?

1. Úgy találom, hogy a közvéleménynek tudnia kell erről az elemzésről, ezért elküldöm az elemzést egy barátomnak, aki újságíró.
2. Megosztom az elemzést a miniszter tanácsadóival, hogy ők is információkat szerezzenek erről az ügyről.
3. Ha a miniszter már döntött, akkor azon nem tudok változtatni. Elengedem az ügyet.
4. Megpróbálom meggyőzni a minisztert, hogy vegye figyelembe az információt, mivel a döntések szükség esetén megváltoztathatók.
5. Hivatalos köszönőlevelet küldök annak, aki elküldte nekünk az elemzést, és elismerem az erőfeszítéseit.

Ki felelős az információért? I

Amikor **Lisa** elkezdte az egyetemet, minden kötelező tantárgyat felvett, valamint szabadon választható kurzusként a francia nyelvet, egyszerűen azért, mert még volt hely. Később a barátja, **Mona** említette, hogy csatlakozott egy kísérleti kurzushoz a jövő technológiáiról, amely mindenki számára nyitott volt, de nem volt széles körben ismert. **Lisa** rájött, hogy nem hallott ilyen lehetőségekről, és nem tudta, hol találhatná meg őket.

Mit tennél Lisa helyében?

1. Kifejezetten a tanulmányi koordinátorhoz fordulnék, kérve, hogy tájékoztasson a jövőbeli tanulmányi lehetőségekről, mivel ez az ő felelőssége.
2. A tanulmányi koordinátorhoz fordulnék, megkérdezve, milyen lehetőségeim vannak releváns és érdekes önkéntes tantárgyak keresésére.
3. Panaszt tennék a hallgatói tanácsnál a korlátozott információk miatt az önkéntes tantárgyakról.
4. Megkeresném az oktatót, és megkérdezném tőle lehetséges-e még becsatlakozni.
5. Elfogadnám, hogy lemaradtam egy érdekes kurzusról, de az órarendem már tele van.

Ki felelős az információért? II

Áron, a jövő technológiáinak kutatója, szabadon választható egyetemi kurzust indít a hallgatók számára, hogy teszteljék az egyik projektjében elkészült anyagokat. Időzítésbeli nehézségek miatt már csak akkor tudta megosztani az információt a programvezetővel, **Anju**-val, amikor ő már azt csak a kar hírlevelébe tudta betenni. Miután a kurzus elkezdődött, sok hallgató kérte a késői beiratkozást, mivel érdekesnek találták a kurzust. **Áron** túlterheltnak érzi magát, mivel a kurzust korlátozott számú hallgató részére tervezte, és a kurzus iránti érdeklődés meghaladja a rendelkezésre álló helyeket.

Mit tennél Áron helyében?

1. "Aki előbb jön, előbb eszik" – elfogadom azoknak a hallgatóknak a jelentkezését, akik korábban kerestek meg, amíg a helyek betelnek.
2. Nyitok néhány további helyet, még ha ez több munkát is jelent, így maximalizálva a tanulási lehetőségeket és a legtöbbet kihozva az anyagból.
3. Feljegyzem az érdeklődést, de a saját mentális egészségem és munkaterhelésem érdekében most nem növelem a létszámot.
4. Egyeztetek az egyetemi munkatársakkal, hogy közös megoldást találjunk – talán nyitok egy bárki számára elérhető verziót a kurzusból.
5. Személyesen válaszolok minden hallgatónak, megköszönöm az érdeklődésüket, és tájékoztatom őket, hogy tervezem a kurzus újbóli indítását, amiről értesítem majd őket.

Fontos beszélgetések jelentette kihívások? I

Jónás, az egyetemi hallgató, egyre inkább érdeklődik a politikai és társadalmi viták iránt. Nagyra értékeli a nyílt párbeszédet, de gyakran feszült vitákba keveredik, különösen olyan érzékeny témákban, mint a környezetvédelem vagy a nemek közötti egyenlőség kérdése. Felismerte, hogy bizonyos témákat jobban fogadnak, mint másokat. Egy este, amikor a barátaival szórakozik, **Jónás** alig várja, hogy beszélhessen a legfrissebb környezetvédelmi hírekről. Azonban **Lance** – aki korábban egyszer már feldühödött egy **Jónással** folytatott vita során – csatlakozik a csoporthoz. Ahogy a beszélgetés folytatódik, **Jónást** megkérlik, hogy fejtse ki a véleményét.

Mit tennél Jónás helyében?

1. Kifejezésre juttatom a véleményem; a szólásszabadság az értelmes diskurzusok alapja.
2. Bár fontosnak tartom a különböző véleményeket, habozok válaszolni – a véleményem felét mondom el, hogy fenntartsam a diskurzust.
3. Nem fogok öncenzúrát gyakorolni, csak mert Lance nem szereti a véleményemet. Elmehet, ha akar.
4. Úgy döntök, hogy nem osztom meg a valódi véleményemet, de egyetértek azzal, ami már elhangzott.
5. Lance-hez fordulok, és megkérdem, mi a véleménye az ügyről.

Fontos beszélgetések jelentette kihívások? II

Lance felsőoktatási hallgató, de nem biztos benne, hogy ez a megfelelő választás. Néhány diáktársakkal folytatott beszélgetést bonyolultnak és frusztrálónak talál. Miközben élvezni szeretné az életet, reméli, hogy olyan szakmát tanul, amellyel majd munkát is tud szerezni. Barátai között van Jónás, aki élvezzi a tartalmas vitákat társadalmi és környezetvédelmi kérdésekről – amely témákat **Lance** kimerítőnek talál. Egyszer heves vitájuk volt, amelynek során **Lance** felcsattant. Most, amikor újra találkoznak, **Lance** éppen akkor csatlakozik, amikor **Jónást** kérdezik meg a véleményéről egy környezetvédelemmel kapcsolatos kérdésben. **Jónás** habozik válaszolni.

Mit tennél Lance helyében?

1. Jónásnak joga van kifejezni a véleményét. Elnézést kérek Jónástól a legutóbbi reakcióm miatt, és kiszállok a csoportból, mivel ez a téma nem érdekel.
2. Próbálom támogatni Jónást, és nyugodt maradni a vitában, hogy fenntartsam a békét a csoportban.
3. Megkérdezem a csoportot, hogy válthatnánk-e a témát, mert ez kényelmetlenül érint engem.
4. Elismerem a feszültséget közöttünk, és hagyom Jónást befejezni a beszédet, mielőtt nyugodtan felvezetném a saját véleményemet.
5. Bátorítom Jónást, hogy ossza meg a gondolatait, és megmutatom, hogy a csoportként értékeljük a véleményét.

Csoportmunka dilemma I

Zoé egy kommunikációs kurzus résztvevője, amelynek során a végső feladat egy csoportos projekt, amely egy nyilvános kommunikációs eset etikai szempontú elemzését jelenti. Ő Jánossal és Annával van egy csoportban, akiket alig ismer. **Zoé** vezeti a projektet, és ő dolgozik rajta a legtöbbet. A folyamat során alig látja János-t, Annának volt jelentősebb hozzájárulása a projekthez. A projekt leadásakor meg kell határozniuk, hogy ki milyen mértékben járult hozzá. **János** azt állítja, hogy részt vett minden munkában Annával. **Zoé** habozik, de Anna megerősíti a részvételét, elmagyarázva, hogy János családi problémák miatt hiányzott a találkozókra.

Mit tennél Zoé helyében?

1. Úgy adom meg a hozzájárulások mértékét, ahogy látom – hogy János és Anna együtt dolgoztak, de nem láttam János-t a feladatokban részt venni.
2. Javasolnám az oktatónak, hogy változtassa meg a kurzus feladatának formátumát, hogy más diákok ne tudják kihasználni a csoportos munka adta kereteket.
3. Kiemelem a saját hozzájárulásomat, és azt mondom a többieknek, hogy írják le, mit gondolnak, mit tettek a projektért.
4. Azt írnám, amit János és Anna mondtak nekem. Akár hiszek nekik, akár nem, ez még mindig egy csoportos projekt, és nem akarom tönkretenni a kapcsolatunkat.
5. Figyelembe venném, hogy János nem tudott részt venni a találkozókra családi problémák miatt, és bízna benne, hogy ő is részt vett minden olyan tevékenységben, amely elengedhetetlen a projekt befejezéséhez.

Csoportmunka dilemma II

János egy kommunikációs kurzusra jár a barátjával, **Annával**. Tanulmányaik során **Anna** általában az írással, jegyzeteléssel kapcsolatos feladatokat látja el, míg **János** ötletekkel járul hozzá a munkához. Nehezen megy neki az írás, és gyakran hibázik is. A projekt végső fázisa során családi problémák befolyásolják **János** részvételi lehetőségeit. Telefonon tartja a kapcsolatot Annával, hogy megossza ötleteit, de hiányzik a csoportos találkozókról, és kevesebbet járul hozzá, mint várták. Amikor eljön az idő a projekt benyújtására, Zoé, a csoport projektmenedzsere, megkéri **Jánost** és **Annát**, hogy határozzák meg a hozzájárulásaik mértékét.

Mit tennél János helyében?

1. Őszintén elmondanám, hogy hozzájárultam a projekt befejezéséhez a szükséges ötletek felvázolásával.
2. Azt mondanám, hogy mindannyian hozzájárultunk a projekt befejezéséhez az egyéni képességeink felhasználásával, és az én erősségem az ötletgenerálás volt.
3. Azt mondanám, hogy bár a hozzájárulásom nem annyira látható, esetemben is a pozitív értékelés mellett érvelnék.
4. Megbeszelném a többi csoporttaggal, hogy kinek mi volt a hozzájárulása, hogy mindenki elégedett legyen azzal, amit a hozzájárulások mértékéről írunk.
5. Tekintettel arra, hogy mindenki keményen dolgozott, és nekem néha távol kellett lennem, úgy gondolom, hogy az fair, ha őszinte vagyok a hozzájárulásommal kapcsolatban, és nem veszek el mások érdemeiből.

A félreértett feladat I

Anna tíz éve oktat egy egyetemi kurzust, amelynek keretében az elméletre és a gyakorlatra egyaránt figyelmet fordít. Kezdetől fogva hangsúlyozza, hogy a kurzus kutatásalapú tanulásmódszertant alkalmaz: a hallgatók először az elemzési módszereket sajátítják el, majd a második félévben önállóan alkalmazzák azokat, részletes feladatléírások nélkül. A visszajelzések a fejlődést hivatottak támogatni. A félév végén az 50 hallgatóból körülbelül tíz az anonim kurzusértékelésekben azt jelzi, hogy a feladatok utasításai nem voltak elég világosak. Ugyanebben az évben, a kari értékelés során, az értékelő bizottság elnöke megkérdezi **Annát**: „Mit tehetne annak érdekében, hogy a feladatok utasításai világosabbak legyenek?”

Mit tennél Anna helyében?

1. Azt mondanám, hogy ez a kérdés nem teljesen megfelelő. Csak az anonim visszajelzések alapján nem tudok konkrét lépéseket tenni, mert nem tudom, hogy a kritikus diákok részt vettek-e az első előadáson, vagy mennyire értették meg a kérdésalapú tanulási módszerem magyarázatát.
2. Elmagyaráznám a kurzusban használt konkrét módszertant, ahol a diákoknak először mélyen el kell merülniük a tanulási folyamatban. Rámutatnék, hogy ha a diákok ezt nem teszik meg, akkor természetesen nehezebb lesz számukra továbblépni a következő szakaszra.
3. Azt mondanám, hogy ez egy jó kérdés – természetesen tudom világosabbá tenni az utasításokat. Hozzá fogok adni néhány magyarázó mondatot a feladat útmutatókhoz a következő tanévben.
4. Azt mondanám, hogy mindig biztattam a diákokat, hogy kérjenek segítséget vagy feladattisztázást a kurzus során – és sokan meg is tették. Ez a fajta visszajelzés segít nekem és a diákoknak is megérteni, hol lehet szükség további útmutatásra.
5. Elismerném, hogy valószínűleg voltak olyan diákok, akik számára a független problémamegoldás nehéznek tűnt, és fontolgattam, hogy a jövőben több időt és figyelmet szentelek a támogatásukra.

A félreértett feladat II

Johanna, egy elsőéves hallgató Anna professzor kurzusán, rész munkaidőben pincérkedik, így kevesebb ideje van a tanulmányokra. Próbál hatékony lenni és a legjobbat kihozni magából. Miután benyújtott egy gyakorlati feladatot, azt a visszajelzést kapja, hogy félreértette a feladatot, és annak nagy részét helytelenül végezte el. Időt szán arra, hogy helyesen újra megcsinálja, most figyelmesen követve az utasításokat.

Johanna végül átmegy a kurzuson, amellyel kapcsolatban anonim visszajelzést kérnek tőle.

Mit tennél Johanna helyében?

1. Pozitív visszajelzést adnék a kurzusról, mert hasznos megjegyzéseket kaptam az oktatótól, és jó eredményt értem el.
2. Azt írnám, hogy a kurzus több időt igényel és megterhelő a túlterhelt diákok számára, ezért az utasítások rövidebbek és könnyebben értelmezhetőek lehetnének.
3. Úgy érzem, hogy a feladatok újra elvégzése frusztráló volt. Az oktató lehetne rugalmasabb, és elfogadhatná a munkát, amely nem teljesen felel meg az utasításoknak, még akkor is, ha alacsonyabb osztályzatot kapok.
4. Megkeresném az oktatót, és megosztanám a tapasztalataimat a feladatok megváltoztatására vonatkozó javaslattal. Ez csökkentené a stresszt a diákok és az oktató számára.
5. Őszintén bevallanám, hogy nem tudtam mindig részt venni a kurzuson.

Vírusvideó I

Viktor politikatudományi hallgató, rendszeresen részt vesz órarenden kívüli előadásokon, ahol szakértők beszélgetnek aktuális problémákról. Egy eseményen Júlia, egy kiberbiztonsági szakértő, az információs háborúkról és azok társadalmi hatásairól beszél. **Viktor** érdekesnek találja a példákat, és rövid videókat rögzít a beszélgetésről, mivel az nem volt bizalmas. Később a felvételt visszanezve észrevesz egy különösen figyelemfelkeltő részt, amely jól működhetne egy rövid videóként.

Mit tennél Viktor helyében?

1. Nem kértem engedélyt a felvételhez, ezért törölném a felvételt.
2. Nem kértem engedélyt, de a felvétel tényleg jó – csak a közeli barátaimmal osztanám meg.
3. Ez egy jó felvétel, és nem volt arra utaló jelzés, hogy az elhangzott információkat nem lehet megosztani, ezért posztolnám a közösségi média felületeimen.
4. Szeretném használni a felvételt, de nem tudom, hogy Júlia mit gondol róla, ezért írok neki, és megkérdezem, hogy felhasználható-e.
5. Bár tetszik a felvétel, úgy döntök, hogy nem használom, mivel nem tudom, hogy Júliát esetleg ez nem zavarná-e.

Vírusvideó II

Júlia kiberbiztonsági szakértő, aki előadást tart politikatudomány szakos hallgatóknak, társadalmi felelősségvállalási elköteleződése részeként. József, a szervező, biztosítja őt arról, hogy a hallgatók felelősségteljesen viselkednek, és az előadások során az éppen aktuális problémára összpontosítanak. Az esemény után **Júlia** lát egy vírusvideót a közösségi médiában az előadásáról. A rövid felvétel félreértelmezi az üzenetét, tekintettel arra, hogy a hossza miatt hiányzik a megértéshez szükséges kontextus.

Mit tennél Júlia helyében?

1. Felvenném a kapcsolatot a poszt közzétevőjével, és követelném, hogy távolítsa el a közösségi médiából.
2. Képném a poszt eltávolítását, és elmagyaráznám a szerzőnek, hogy a kontextusból kiemelt tartalom közzététele jelentős kárt okozhat, ha az eredeti üzenet félreérthetővé válik.
3. Nem tennék semmit, mivel nincs ráhatásom arra, hogy mi kerül fel a netre, vagy hogyan értelmezik mások a tartalmat.
4. Képném a poszt eltávolítását, de engedélyezném, hogy megosszák az előadás egy hosszabb felvételét, amely tartalmazza a szükséges kontextust.
5. A poszt alatti kommentben megadnám a felvétel értelmezéséhez szükséges kontextust, hogy így biztosítsam a nézők nem lesznek félrevezetve, és teljes mértékben megértik az elhangzottak jelentéstartalmát.

IV. fejezet: Esetek a közoktatás számára

A dialogizmus egy olyan oktatásfilozófia, amely a tanár és a tanuló közötti dialógust tekinti a tanítás és tanulás alapjának. A dialogikus pedagógia hagyománya Szókratész és Platón idejére nyúlik vissza. Ma, amikor a tanár már nem csupán a tudás egyirányú átadója, a tartalmas párbeszéd, mint pedagógiai eszköz egyre fontosabb szerephez jut. A dialógus alapú kommunikáció elvei az észt tanárok frissített etikai kódexében is helyet kaptak.

A dialógus alapú kommunikáció etikájának alapértékei közé tartozik a tanár és a tanuló közötti kölcsönös meghallgatás és megértés, a tisztelet és az őszinteség. Mindennapi iskolai életünkben olyan helyzetek adódnak, amelyekben minden érintett félnek (diákoknak, oktatási dolgozóknak, szülőknek és családtagoknak, a közösség tagjainak) fel kell ismernie a kommunikációs-etikai döntési pontokat, mérlegelnie kell az alternatív cselekvési lehetőségeket, és meg kell határoznia a legmegfelelőbb reakciót.

Vegyünk egy olyan helyzetet, amelyben „A” diák folyamatosan hangos megjegyzéseket tesz az órán, amíg „B” diák el nem veszíti a türelmét, és ráförmed: „Az autista diákoknak speciális oktatásban kellene részesülniük!” Milyen lehetőségei vannak a tanárnak ebben a helyzetben? Mikor és hogyan kellene a tanárnak reagálnia? Meg kellene-e dorgálni „B” diákot a megbélyegzésért, még ha abban a pillanatban a zavartalan munkához való jogát védte is? Ha megjegyzést teszünk „B” diáknak, hogyan és melyik pillanatban kellene azt átadni? A kommunikációs etikában jelentős különbség van aközött, hogy egy problémát azonnal és nyilvánosan, vagy később és négy szemközt kezelünk.

A dialógus alapú kommunikáció kultúrájának fejlesztése folyamatos gyakorlást igényel: meg kell tanulni felismerni az etikai döntési pontokat, gondosan mérlegelni a különböző válaszlehetőségeket, azonosítani a legmegfelelőbb cselekvési módot, és reflektálni annak következményeire.

Időnként nehéz lehet megkülönböztetni a kommunikációs-etikai döntéseket az általános etikai döntésektől. Például a tinédzser Júlia és Rómeó véget vetettek a kapcsolatuknak, és a fiatalembernek most új barátnője van. Egy társasági összejövetelen az új barátnő megjegyzi, hogy Rómeó volt barátnője provokatívan öltözködik. A jelenlévők közül abban a pillanatban senki sem reagál, de később Júlia legjobb barátnője elmeséli neki, mit mondott róla az új barátnő. Ennek következtében Júlia megtagadja, hogy részt vegyen a legjobb barátnője születésnap partiján, ha Rómeó és az új barátnője is meg vannak hívva. A barátnő megbántva érzi magát, és azt mondja, etikátlan Júlia részéről, hogy választásra kényszeríti a barátai között.

Ez a helyzet kommunikációs-etikai döntésekkel kezdődik. Vajon valakinek közbe kellett volna lépnie azonnal, és megmondania, hogy valakiről a háta mögött kritikus megjegyzéseket tenni nem megfelelő? Egyáltalán be kellett volna-e számolni Júliának a megjegyzésről? A történet végül mégis egy szélesebb morális dilemmává alakul – vajon Júlia a saját jólétét helyezi előtérbe a partin, vagy a közeli barátja iránti lojalitást.

A kommunikációs etika jellegzetes vonása, hogy az elvek alkalmazása gyakran egy szürke zónába esik, ahol a mindennapi interakciókban ritkák a teljesen egyértelmű értelmezések. Bizonyos esetekben azonban a jó gyakorlat megsértése nyilvánvaló. Ilyenkor a válaszreakció eldöntése etikai kérdéssé válik. Hogyan kell reagálni, ha mi magunk vagyunk az áldozatok? Vagy ha külső szemlélők vagyunk? Rendelkezik-e a szemlélő egyáltalán elegendő információval a beavatkozáshoz? Ezek olyan kérdések, amelyek alkalmasak a tanárok, a tanulók, az iskolai támogató személyzet és a szülők általi reflexióra.

Agresszív üzenetek egy online csevegésben I

Mihály tinédzser, és nemrégiben kapott egy okostelefont, amelynek segítségével barátaival és rokonokkal, köztük a nagynénjével Margittal beszélget. Margit, aki gyakran elfoglalt a munkája miatt, rövid, töredékes üzeneteket küld, amikor épp van egy kis ideje. **Mihály**, aki inkább hosszabb, teljes gondolatokat ír le, furcsának találja ezt a stílust. Egy társadalmi problémáról folytatott beszélgetés során Margit több üzenetet küld gyors egymásutánban, ami miatt **Mihály** úgy érzi, hogy agresszív, vagy kiabál vele.

Mit tennél Mihály helyében?

1. Írok a nagynénémnek, és őszintén megmondom neki, hogy nem értem, miért ilyen a stílusa az üzeneteiben.
2. Megkérdezem az anyámat, hogy érti-e, miért ilyen a nagynéném velem.
3. Többé nem írok nagynénémnek. Inkább a barátaimmal csetelek, hogy megőrizsem a lelki nyugalmamat.
4. Javaslom a nagynénémnek, hogy beszéljünk, amikor találkozunk.
5. Megkérdezem a nagynéném, hogy milyen formában szeretne beszélni velem, mert úgy tűnik, hogy az ezen az alkalmazáson keresztüli kommunikáció nem megfelelő számára.

Agresszív üzenetek egy online csevegésben II

Margit tinédzser unokaöccse, Mihály nemrég kapott egy okostelefont, és most főként telefonos alkalmazásokon keresztül beszélget ismerőseivel, beleértve **Margitot** is. Margit élvezi a beszélgetéseiket, amelyek különböző témákkal kapcsolatosak, de szoros időbeosztása miatt rövid üzeneteket tud csak küldeni, és üzenetről-üzenetre küld el részleteket. Miután egy kollégája megemlíti, hogy a fiatalok számára az ilyen töredékes üzenetek durvának tűnhetnek, **Margit** rájön, hogy az üzenetküldési stílusa jelentősen eltér Mihályétól.

Mit tennél Margit helyében?

1. Írok Mihálynak, hogy most tudtam meg, hogy a tinédzserek számára nem udvarias, ha rövid, töredékes üzeneteket küldenek. Elnézést kérnék, hogy durva voltam, ami nem volt szándékos.
2. Tudatnám Mihállyal, hogy hallottam a töredékes üzeneteim durvának tűnhetnek számára, és megkérdezném, hogy rendben van-e, ha továbbra is úgy küldjük az üzeneteinket, ahogy mindketten jobbnak és megfelelőbbnek tartjuk.
3. Közvetlenül nem tennék semmit, tekintettel arra, hogy nekem kényelmes ez a kommunikációs forma, úgy vélem, ha Mihálynak ez zavaró, akkor ő majd tudatja velem.
4. Felhívnám Mihályt, és elmondanám neki, amit a kollégám mondott. Azt mondanám, hogy nagyon élvezem a Mihállyal folytatott beszélgetéseket, és javasolnám vitassuk meg hogyan tudnánk a leghatékonyabban kommunikálni, amikor legközelebb személyesen találkozunk.
5. Mivel én vagyok a felnőtt, és így felelősségteljesebb, megpróbálnám megváltoztatni az üzeneteim stílusát. Időt szánnék a hosszabb üzenetekre.

Konfrontáció a szülővel? I

A serdülőkorú **Kevin** lát egy hírt egy élsportolóról, aki sértő viccet mond egy hírességről. Elmegy, hogy megmutassa ezt az anyjának, aki azt mondja, hogy ez nem nagy ügy, mivel az érintett sportoló ismert a megosztó megjegyzéseiről. **Kevin** ezt túlzásnak találja, és nem ért egyet az anyjával.

Mit tennél Kevin helyében?

1. Elmagyaráznám az anyámnak, hogy csak azért, mert az ilyen viselkedés gyakori, nem jelenti azt, hogy elfogadható.
2. Megmutatnám neki a nyilvános vitát, hogy esetleg fontoljon meg más nézőpontokat is.
3. Nem folytatnám tovább a vitát.
4. Azt mondanám anyámnak, hogy igaza van, és hogy nem gondoltam arra a lehetőségre, hogy a sportoló azért mondta azt a sértő viccet, hogy felhívja magára a figyelmet.
5. Azt javasolnám anyámnak, hogy gondolkodjon el azon, hogyan érezné magát, ha őt nyilvánosan megsértenék.

Konfrontáció a szülővel? II

Ani a fiától, Kevintől szerez tudomást egy hírről. A hír egy olyan helyzetről szól, amelyben egy élsportoló nem elfogadható viccet mond egy hírességről. Bár a nem megfelelő vicc sértőnek tűnhet, nem hasonlítható ahhoz, amit a sportoló kapott a múltban. **Ani** arra a következtetésre jut, hogy egy viszonylag jelentéktelen ügy körül hatalmas felhajtást csináltak, ami lehet, hogy indokolt volt, lehet, hogy nem. A fia azonban felháborodik az anyja tartózkodó magatartásán amiatt, hogy ítéletet mondjon.

Mit tennél Ani helyében?

1. Elmagyaráznám neki, hogy a szólásszabadság azt is jelenti, hogy nem minden kijelentés tetszik mindenkinek.
2. Arra bátorítanám a fiamat, hogy gondolkodjon el azon, miért hívnak meg rendszeresen interjúra egy olyan sportolót, aki sértő megjegyzéseiről ismert.
3. Azt mondanám neki, hogy nem kell felháborodnia a véleménykülönbségeink miatt.
4. Javasolnám, hogy szánjunk időt arra, hogy mind az interjút, mind a közösségi médiában megjelenő hozzászólásokat alaposan megbeszéljük.
5. Elmondanám neki, hogy nagyra értékelem az álláspontját, miszerint az embereket nem szabad sértő viccek célpontjává tenni.

Problémák az osztályteremben I

Mária, egy középiskolai matematikatanár, reggelente a végzős osztállyal vannak órái. A diákoknak elmondta, hogy a pontos érkezés kulcsfontosságú, mivel a késés zavarja a többiek figyelmét. Miklósnak jól megy a matematika, de többször is késve érkezett az órára. **Mária** egy ideig tolerálta ezt, de most már láthatóan mindez nem elfogadható számára. Miután Miklós hatodik alkalommal is késve érkezett, az osztály előtt leteremti, hogy figyelmen kívül hagyja a kérését és zavarja a többieket. Miklós nem mond semmit, elhagyja az osztályt. Miklós kihagyja a következő matematikai órát.

Mit tennél Mária helyében?

1. Emlékeztetném Miklóst, hogy a megállapodásokat nem lehet figyelmen kívül hagyni. Ha objektív okok miatt nem tud időben érkezni az órára, ezt a szabály megállapításakor be kell jelenteni.
2. Mivel Miklós jól teljesít matematikából, nem látom okát, hogy nyomást gyakoroljak rá, hogy részt vegyen az órákon, ha nem érkezik időben. Erről írásban tájékoztatni fogom, jelezve azt is, hogy mikor köteles írásbeli félévi és értékelési teszteket tenni.
3. Végző soron Miklósnak magának kell eldöntenie, hogy időben érkezik-e az órára vagy sem. Ha minden egyes diákkal tárgyalni kezdek a késés megengedhetőségéről, hamarosan főleg az erről szóló kommunikációval leszek elfoglalva.
4. Meg fogom keresni Miklóst, és megkérdezem, hogyan látja a helyzet megoldásának lehetőségeit.
5. Miklós formálisan 18 éves felnőtt, de még mindig diák. Meg fogom keresni, hogy kiderítsem, miért ment el egy szó nélkül.

Problémák az osztályteremben II

A matematika órák **Mária** tanárnővel a reggeli első órák. Mária nem tolerálja a késést, mondván, hogy az megzavarja a többiek figyelmét. **Miklós** jó matematikából, de nehezebb neki mostanában időben érkezni, mert elköltözött a városból az anyjával és a hűgával a szülei válása után. Amikor az anyja rosszul van, ő viszi el a hűgát az óvodába, ami néha azzal jár, hogy elkésik az első óráról. **Miklós** titokban tartja a családi problémáit.

Egy reggel, miután ismét késve érkezett, Mária tanárnő azt mondja az osztály előtt, hogy a késése tiszteletlenség és figyelmetlenség. **Miklós** egy szó nélkül elhagyja az osztálytermet.

Mit tennél Miklós helyében?

1. A szabályok, szabályok és mivel nem akarok hazudni, nem megyek órára, ha késve érkezem. Írok egy üzenetet Mária tanárnőnek is.
2. Írok egy levelet Mária tanárnőnek, mondván, hogy teljesen megértem, hogy a késésem zavarja őt és a többi diákot. Elmagyarázom, hogy mivel személyes okok miatt nem tudom megígérni, hogy a jövőben nem kések el, talán az lehetne a megoldás, hogy az órán kívül tanulok, ahelyett, hogy részt vennék az órán – például csoportos feladatokban való részvétellel.
3. Szeretek tanulni, de úgy érzem a matematikaóra valójában időpazarlás számomra, és különösen kellemetlen, amikor nyilvános megszégyenítéssel párosul. Kérem a tanulmányi vezetőt, hogy a családom városból való elköltözése miatt önállóan teljesíthessem a matematikai kurzust, csak a félévi és egyéb értékelő vizsgák letételével.
4. Az óra után meg fogom keresni Mária tanárnőt, és megköszönöm neki a türelmét a késésemmel kapcsolatban. Mivel nem akarom az otthoni és családi helyzetemet felfedni előtte, azt fogom mondani, hogy nehézségeim vannak a reggeli ébredéssel, és ezért, tiszteletben tartva a tanárnő kérését, javaslom, ha késve érkezem, nem megyek az órájára, hogy ne zavarjam a többieket.
5. Sajnálom Mária tanárnőt, és elmegyek az irodájába. Őszintén elmondom, hogy nem tudom megmagyarázni a késésem okait, mivel azok a személyes és családi életemhez kapcsolódnak. Elmagyarázom, hogy soha nem állt szándékomban bosszantani őt, de ha továbbra is késve érkezem, az nem az ő iránti tiszteletlenségem miatt lesz.

Tanácsot adni a legjobb barátoknak? I

Közelegnek az európai választások. **Tamás**, aki meglehetősen tájékozott a politikában már tudja, kire fog szavazni, és szeretné, ha a pártja sikeres lenne. Legjobb barátja, Bence azonban, aki először szavaz, nem biztos abban, kire szavazzon. Az előző beszélgetéseikből a két barát tudja, hogy politikai nézeteik jelentősen eltérnek, ezért nem beszéltek a szavazásról.

Egy nap, amikor személyesen találkoznak, Bence elmondja **Tamásnak**, hogy még nem szavazott, mert elárasztotta az információk és a lehetséges választások mennyisége. Aztán Bence azt mondja: "Ez annyira sok, hogy lehet, hogy még szavazni sem fogok."

Mit tennél Tamás helyében?

1. Nem szabadna befolyásolnom Bence véleményét a választással kapcsolatban, különösen azért, mert nem kérte a segítségemet. Jogában áll bármelyik pártra szavazni, amelyikre csak akarja, vagy akár az is, hogy egyáltalán ne szavazzon. Ebbe a jogba való beavatkozás etikátlan lenne.
2. Jobb a társadalomnak, ha többen vesznek részt benne. Ezért arra bátorítanám Bencét, hogy szavazzon, még akkor is, ha az ő szavazata ellentétes az enyémmel.
3. Mivel Bence még mindig bizonytalan, akár az én pártomat is választhatná, hiszen én racionálisan hoztam meg a döntésemet. Ezt elmondom Bencének is, és megpróbálom elmagyarázni, milyen előnyökkel jár az én pártomat választani a többivel szemben. Remélhetőleg ez akként befolyásolja Bencét, hogy az én pártomra szavaz majd.
4. Megkérdezném Bencét, hogy szeretne-e segítséget a döntéshez. Ha azt mondja, „igen”, segítenék neki feltérképezni az preferenciáit, és készítenék egy gyors elemzést arról, hogy mely pártok a legmegfelelőbbek számára. Azt is elmondanám neki, hogy a végleges döntése nincs hatással a kapcsolatunkra.
5. Tudom, hogy a politikában és a választásokban kezdetben nehéz lehet eligazodni. Ezért olyan általános tájékoztató anyagokat adnék neki, amelyek segíthetnek Bencének a jobb megértésben. Azt is elmondanám Bencének, hogy végül is az is rendben van, ha nem szavaz.

Tanácsot adni a legjobb barátoknak? II

Bence most szavazhat először az európai parlamenti választásokon. Élni szeretne ezzel a jogával, de még nem biztos benne, melyik párt illik hozzá. **Bence** legjobb barátja, **Tamás** viszont már tudja, kire fog szavazni. **Bence** fontolgatja, hogy tanácsot kér **Tamástól**, mert **Tamás** többet tud a politikáról és a választásokról. Mégis hezitál; segítséget szeretne, de tudja, hogy az ő és **Tamás** nézetei erősen eltérnek, és **Tamás** korábban már rákényszerítette olyan dolgokra, amiket nem akart. Egy nap a beszélgetésük természetes módon a szavazásra terelődik.

Mit tennél Bence helyében?

1. Nem kellene javaslatokat kérnem, hogy kire szavazzak, mivel ez az én személyes döntésem.
2. Szeretném hallani Tamás javaslatait, ezért megemlítem neki, hogy határozatlan vagyok a kérdésben. Nem kell úgy szavaznom, ahogy ő mondja, de a nézőpontját meghallgathatom.
3. Tanácsot kérnék Tamástól, mivel nem akarom kimeríteni magam az önálló kutatómunkával. Ha Tamás meggyőző, nem lenne ellenemre az ő pártjára szavazni, hiszen ő már elvégezte a háttérmunkát, és bízom benne.
4. Megkérem Tamást, hogy küldjön nekem különböző videókat a kedvenc pártjáról, és tegyen javaslatot, hogy kire szavazzak.
5. Megkérem Tamást, hogy küldjön nekem videókat azokról, akik szerintem passzolnak az én nézeteimhez – ez segítené abban, hogy dűlőre jussak.

Nagymama és algoritmusok I

Holli, egy fiatal felnőtt, aki aktív a közösségi médiában, gyakran tesz közzé tartalmakat a barátainak. Nagymamája, Anna, aki körülbelül háromszor hívja őt egy héten, nagyon érdeklődik **Holli** élete iránt. Bár **Holli** élvezzi ezeket a hívásokat, néha kényelmetlen időpontokban kerül rájuk sor. Annak érdekében, hogy könnyebben kapcsolatban maradhassanak, **Holli** azt javasolja Annának, hogy szerezzen egy tabletet, és kövesse őt a közösségi médiában.

Ezt követően Anna az online térben, nemcsak **Holli-t** követi, hanem más tartalmakat is. Például felfedezett egy fiókot, amely a gyógynövényes gyógymódokat népszerűsíti a hagyományos orvoslással szemben, és ennek hatására abbahagyta a vérnyomáscsökkentő gyógyszereinek szedését. **Holli** aggódik, és megkérdőjelezi, hogy jó ötlet volt-e a tablet beszerzése.

Mit tennél Holli helyében?

1. Nincs jogom megmondani a nagymamámnak, mit kellene és mit nem kellene fogyasztania. Mindazonáltal ellenőrzöm a fiókot a félrevezető információk tekintetében, és jelentem a közösségi média platformnak, ha találok valamit.
2. Elmagyarázom a nagymamámnak, hogyan ellenőrizheti, hogy az információ helyes vagy helytelen, és hogyan jelentheti a fiókokat a közösségi média platformon.
3. Nem látom egyedüli feladatomban, hogy segítsék neki, és úgy döntök, hogy megkérek más családtagokat is, hogy figyeljék Anna nagymama közösségi média fogyasztási szokásait.
4. Azt mondanám a nagymamámnak, hogy örülök, hogy a tablet szórakozást nyújt neki és kellemes időtöltést biztosít, de ami az egészséget illeti, az orvosa tanácsait kellene követnie.
5. A lehető leghatékonyabban szeretném megóvni a nagymamámat a téves információktól, ezért azt javasolnám neki, hogy ezentúl küldjön nekem közvetlen üzenetet azoknak az oldalaknak a linkjével, amelyek megbízhatóságában kételkedik. Így nyugodtabb lennék a közösségi média használatát illetően.

Nagymama és algoritmusok II

Anna, egy nyugdíjas hölgy, akinek sok szabadideje van, és szereti felhívni egyetlen unokáját, Holli-t. A beszélgetéseik örömet okoznak neki, mivel nem sok interakciója van másokkal. Mostanában Holli egyre elfoglaltabb lett, és javasolta **Annának**, hogy szerezzen be egy tabletet, hogy kapcsolatban maradhassanak a közösségi médián keresztül. Holli segítségével **Anna** megtanulja az alapokat, és rendszeresen beszélnek egy közösségi média alkalmazáson keresztül.

Az alkalmazás érdekes videókat is ajánl neki, különösen egy fiatal egészséggel és életmóddal kapcsolatos tartalmakat közzétevő fióktól. Az egyik videó az **Anna** által szedett vérnyomáscsökkentő gyógyszer hátrányait ecsetelte. Azt gondolva, hogy rá nézve is hasonló mellékhatásai lehetnek, **Anna** egy hétre abbahagyja a szedését. Amikor elmondja Holli-nak, Holli mérges lesz, figyelmezteti, hogy ne bízson meg mindenben, amit az interneten lát, és azt javasolja, hogy adja vissza a tabletet, és térjenek vissza a telefonhívásokhoz.

Mit tennél Anna helyében?

1. A tablet számos előnyt és kellemes időtöltési lehetőséget nyújtott számomra. Elmondanám Holli-nak, hogy felnőtt vagyok, és a saját médiafogyasztásomért magam vagyok a felelős.
2. Javasolnám Holli-nak, hogy állítson össze nekem egy listát megbízható csatornákról és információforrásokról.
3. Emlékeztetném Holli-t, hogy ő volt az, aki – korlátozott szabadideje miatt – javasolta a tableten keresztüli kommunikációt, és hogy egy nyugdíjas számára ez a fajta kommunikáció önmagában nem elegendő.
4. Elmondanám Holli-nak, hogy valószínűleg túl bizakodó voltam, és hogy többé nem fogok kísérletezni a vérnyomáscsökkentő gyógyszeremmel. Ugyanakkor ígéretet tennék magamnak is, hogy a jövőben nem fogom elmondani neki, mit csinálok az interneten.
5. Nem szeretném, ha Holli aggódna miattam. Elmondanám neki, hogy mostantól kizárólag a vele való kommunikációra fogom használni a táblagépet.

Egy diák küzdelmei az órán I

Martin hatodik osztályosoknak tartott matematikaóráján a tanulók fejben végeznek el számítási feladatokat. Minden tanulónak válaszolnia kell, amikor rá kerül a sor, még ha nem is biztos a válaszában.

Amikor Katalin, egy a matematikával hadilábon álló diák magabiztosan ad egy helyes választ, az osztály meglepetten elhallgat. **Martin**, gyanakvóan kérdezi: „Tényleg te számoltad ezt ki? Ez gyors volt tőled.” és egy nehezebb kérdést tesz fel neki.

Katalin elhallgat, próbálkozik, de nem sikerül megoldania. Egy másik tanuló válaszol, és az osztály kuncog. Az óra folytatódik, de **Martin** észreveszi, hogy Katalin szeme könnybe lábad. **Martin** emlékszik, hogy a múlt héten Katalin lelkesen jelentkezett még a helytelen válaszokkal is. Most csendben ül, visszahúzódva.

Mit tennél Martin helyében?

1. Elismerem, hogy áthágtam a bizalom elvét, és egy privát beszélgetés keretében bocsánatot kérek Katalintól a kételyemért és a fájdalomért, amit okoztam.
2. Felismerem, hogy a viselkedésem csökkenthette a motivációt nemcsak Katalin, hanem más tanulók számára is. A következő órán nyilvánosan elismerem az erőfeszítéseit, és hangsúlyozom, hogy minden próbálkozás számít.
3. Nem hívom fel a figyelmet az esetre, hogy megőrizsem a tekintélyemet, de a jövőben tudatosabb leszek a hangnemmемmel és a testbeszédemmel kapcsolatban.
4. Az egész osztállyal együtt gondolkodom a következő órán, nyíltan bocsánatot kérek, és elmagyarázom, miért fontos, hogy soha ne becsüljünk alá senkit.
5. Az óra után megkeresem Katalint, és értésére adom, hogy hiszek a képességeiben, és megértem, hogy fájdalmat okoztam neki.

Egy diák küzdelmei az órán II

Katalin nehezen boldogul a matematikával, és **Martin** tanórái mindig kihívást jelentenek. Ma különösen feszült a légkör. A tanár egy fejben számolási gyakorlatot ad, amelynek során mindenkinek sorban kell válaszolnia, nemcsak a jelentkezőknek.

Katalin szíve hevesen dobog, de szerencséjére az apja segített neki felkészülni pont erre a kérdésre előző este. Amikor rá kerül sor, a választ gyorsan és magabiztosan közli. De a dicséret helyett Martin azt mondja: „Tényleg te számoltad ezt ki? Ez egy kicsit gyors volt tőled.” Ezután egy sokkal nehezebb feladatot ad neki, amit már nem tud megoldani. Egy osztálytárs válaszol, és az óra folytatódik.

Most **Katalin** úgy érzi, hogy a helyes válasz megadása már nem is számít, hiszen senki sem hisz neki. Csalódott abban az emberben, akitől azt remélte, hogy észreveszi a fejlődését, és azon tűnődik, van-e értelme legközelebb újra próbálkoznia.

Mit tennél Katalin helyében?

1. Közvetlenül a tanárnak válaszolnék, és elmondanám neki, hogy alaposan és önállóan készültem, és igazságtalannak érzem, hogy kételkednek bennem.
2. Beszélnék az osztályfőnökkel vagy egy másik megbízható felnőttel, abban a reményben, hogy az általam átéltek segíthetnek javítani a tanár kommunikációját más diákokkal.
3. Úgy döntök, hogy nem kell senkinek sem bizonyítanom semmit, csak magamnak. Egy ideig nem válaszolok az órán, de otthon tovább gyakorlok.
4. Próbálom nyugodtan elmagyarázni a szünetben, hogy az előző este gyakoroltam, és önállóan válaszoltam, de a következő kérdés túl nehéz volt számomra.
5. Megkeresem a tanárt a szünetben, és elmondom, hogy úgy éreztem, nem hitt nekem, és hogy ha másokat is így kezelnek, lehet, hogy teljesen abbahagyják a próbálkozást.

AI eszközök bevezetése az iskolában? I

Pál középiskolás diák. Nem különösebben lelkesedik az iskola iránt. Amikor nincs elég ideje vagy energiája, **Pál** néha mesterséges intelligenciát (AI) használ a házi feladata elkészítéséhez. Egy nap, a számítástechnika órán, a tanár egy előadást tart az AI etikai vonatkozásairól. A végén a tanár elmondja, hogy AI-t használt az előadás megírásához. Ez furcsának tűnik **Pál** számára, mert a tanár pontosan azt teszi, amit etikátlannak nevezett – teljes mértékben magáénak vallja az AI által részben generált tartalmat. Ezután a tanár megkérdezi az osztályt, hogy használták-e már az AI-t, és ha igen, milyen mértékben.

Mit tennél Pál helyében?

1. Őszintén válaszolnék, hogy különböző házi feladatokhoz használtam AI-t.
2. Rámutatnék a képmutatásra, hogy a diákokat etikátlan dologról való vallomásra kéri.
3. Csendben maradnék. Nem nyerek semmit azzal, ha felfedem magam.
4. Beszelnék az AI használatomról, hogy az egész osztály megtanulhassa, hogyan használhatja hatékonyabban az AI-t a tanulás során.
5. Nem beszelnék az AI használatomról, mivel ez negatívan befolyásolhatja a többi diákot. Nem akarom, hogy a diákokat faggassák, mert nem tudtam befogni a számat.

AI eszközök bevezetése az iskolában? II

András számítástechnikát tanít egy középiskolában. Az iskola igazgatósága arra kéri, hogy tartson egy előadást a mesterséges intelligenciáról (AI-ról) – annak használatáról, előnyeiről és kockázatairól, azzal a céllal, hogy vitát indítsanak az online biztonságról. **Andrásnak** azt tanácsolják, hogy frissítse folyamatosan a tartalmat, mert a diákok már jól informáltak az online veszélyekről. Úgy dönt, hogy AI-t használ, hogy segítsen az előadása egy részének megírásában, ezzel is egy példát adva, hogy mire használható az AI.

Az előadás során **András** nem említi, hogy AI-t is használt. Az előadása végén megkérdezi, hogy a diákok észrevették-e az AI használatát, és hogy ők használták-e már az AI-t. Az egyik diák válaszol, hogy az iskolaév nagy részében AI-t használtak a házi feladatokhoz.

Mit tennél András helyében?

1. Dicsélném a diákot az őszinteségéért, és megkérdezném tőle, hogy képes-e megfogalmazni egy szabályt az AI házi feladatokhoz való használatára vonatkozóan.
2. Az osztályomban folytatott beszélgetés alapján azt tanácsolnám az iskolai tanácsnak, hogy a tanárok adjanak egyértelműbb iránymutatásokat arra vonatkozóan, hogyan használható az AI az órákon.
3. Azt javasolnám, hogy kövessék az előadásomban szereplő javaslatot. Az én feladatom az volt, hogy előadást tartsak, nem pedig az, hogy az AI-t használó diákok erkölcsi dilemmáival foglalkozzak.
4. Később négy szemközt beszélnék a diákkal, és azt tanácsolnám neki, hogy az AI használatát a lehető legminimálisabb szintre korlátozza. Ennek oka, hogy az AI hajlamos hibázni, és használata gátolja a diákot abban, hogy elsajátítsa azokat a fontos képességeket és készségeket, amelyek a hiánya a jövőben negatívan befolyásolhatja lehetőségeit.
5. Felajánlanám, hogy ha a diákoknak kérdéseik vannak az AI házi feladatokkal elkészítésében történő használatával kapcsolatban, szívesen állok rendelkezésükre.

Hozzáférés a vizsgakérdésekhez I

Freja a közlő történelemvizsgára tanul a középiskolájában. Az osztálytársaival beszélgetnek arról, hogy milyen kihívásokkal néznek szembe a tanulás során. Egy este **Matteo** posztolja a vizsga kérdéseit, mondván, hogy azok, akik idegesek voltak, már nem kell, hogy aggódjanak – hozzájutott a vizsga kérdéseihez, és most mindenki pontosan azt tanulhatja, amire szüksége van. Bár **Freja** nem jó történelemből, nem akar csalni.

Mit tennél Freja helyében?

1. Elküldeném a képeket a tanárnak, mondván, hogy a diákok hozzájutottak a kérdésekhez.
2. Megpróbálnám rábeszélni a többi diákot, hogy ne csaljanak, mert ha mindenki gyanúsán jól válaszol, a tanár gyanút fog fogni, és annak mindannyiunkra nézve következményei lesznek.
3. Nem tennék semmit, mert a kérdések elolvasása után jobban megértem, mit tart fontosnak a tanár.
4. A vizsga után értesíteném a tanárt, hogy ellenőrizze az IT biztonságot, mivel érzékeny információk szivárogtak ki.
5. Megpróbálnám meggyőzni a többieket, hogy csak azok a diákok használják a kérdéseket, akiknek valóban javítaniuk kell a történelemjegyeiken.

Hozzáférés a vizsgakérdésekhez II

Sven történelem tanár egy középiskolában. Egy vizsga közeleg, amelyhez **Sven** kérdéseket készített. Egy nap valami váratlan vészhelyzet történik a teremben, és emiatt elfelejtett kijelentkezni a számítógépéről. Amikor visszatér a számítógéphez, úgy érzi, hogy valaki járt a gépén – a vizsga kérdései a képernyőn vannak, és több minden is megváltozott az asztalán.

Mit tennél Sven helyében?

1. A vizsga előtt azt mondanám, hogy más személy számítógépéhez engedély nélkül hozzáférni elfogadhatatlan. Mivel gyanítom, hogy ez megtörtént, többé nem bízhatok az osztályban. Írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgákat fogok tartani.
2. Apró, de lényeges módosításokat hajtanék végre a vizsgakérdéseken. Így láthatnám, ki tanult ténylegesen, és ki próbál(t) csalni.
3. Nem tennék semmit, mert semmit sem tudok bizonyítani. Nem akarom felhívni a figyelmet a saját figyelmetlenségemre, ezért ezt tanulságként kezelném, és gyorsan megváltoztatnák néhány kérdést.
4. A vizsga előtt megosztanám a gyanúmat a diákokkal, és elmondanám, hogy a tervezett vizsga helyett egy esszét kell írniuk arról, hogy előzetesen hozzáfértek-e a kérdésekhez, mennyit tudtak belőlük, és hogyan cselekedtek az információk alapján. Világossá tenném, hogy minél őszintébb és alaposabb a beszámolójuk, annál jobb lesz a jegyük.
5. Mivel figyelmetlen voltam, úgy döntenék, hogy a tesztet az eredeti terv szerint bonyolítom le. Lehet, hogy egy gyengébb tanuló ennek következtében jobb osztályzatot kap, és ez is fontos.

Iskolai kirándulás és egy tüntetés I

Jordan osztályfőnök egy középiskolában. Egy közös kirándulás van tervben több osztály számára, beleértve **Jordan** osztályát is, egy jól ismert történelmi helyszínre, amelyet belépőjeggyel lehet látogatni. **Jordan** arra kéri a diákokat, hogy kérjenek engedélyt a szüleiktől, és a jegyeket majd csoportosan vásárolják meg a visszaigazolt részvétel alapján.

A kirándulás előtti éjszaka **Jordan** és a többi tanár arról értesül, hogy egy ellentmondásos megítélésű politikai tüntetés zajlik a helyszínen. Ez nehéz helyzetbe hozza **Jordant**, mert a jegyek nem visszatéríthetők.

Mit tennél Jordan helyében?

1. Beszelnék a többi tanárral, hogy le kellene mondanunk a kirándulást a történelmi helyszínre, és ha lehetséges, új helyszínt kellene választanunk a kirándulásra. Nem helyes a gyerekeket ilyen környezetnek kitenni, még akkor sem, ha a jegyek nem visszatéríthetők.
2. Reggel felhívnám a történelmi helyszín ügyfélszolgálatát, hogy megkérdezzem, tudnának-e elsőbbséget biztosítani számunkra, hogy a gyerekeknek ne kelljen várakozniuk a tüntető tömegben.
3. Értesíteném az iskola igazgatóságát, és megkérdezném, hogyan tovább.
4. Írnék egy e-mailt a szülőknek, tájékoztatva őket a helyzetről. Így a szülők maguk dönthetnek arról, hogy el akarják-e küldeni a gyermekeiket a kirándulásra vagy sem.
5. Nem változtatnám az eredeti terven, mert a gyerekek nagyon izgatottak a kirándulás miatt. Azonban írnék egy e-mailt a szülőknek, amelyben elmagyaráznám a helyzetet.

Iskolai kirándulás és egy tüntetés II

Ferenc egy középiskolás diákot egyedül nevelő szülő. Az iskola rendszeresen szervez kirándulásokat, és ez alkalommal **Ferenc** gyermeke azt mondja, hogy az osztály egy történelmi helyszínt fog meglátogatni egy egynapos kirándulás keretében. **Ferenc**, aki nagyra értékeli a történelmet és tudja, hogy a gyermeke szívesen menne, engedélyt ad és segít a szervezésben.

A kirándulás napján **Ferenc** a hírekben látja, hogy tüntetés zajlik ugyanazon a helyszínen. Meglátja a gyermekét és más diákokat a tömegben. Amikor a gyermek hazaérkezik, izgatottan meséli el a napot, azt gondolva, hogy a tüntetés egy előadás része volt.

Mit tennél Ferenc helyében?

1. Hivatalos panaszt tennék az igazgatónál. Az iskola nem engedheti meg, hogy a gyermekem potenciálisan veszélyes helyzetekbe kerüljön, különösen az engedélyem nélkül.
2. Írnék egy e-mailt a többi szülőnek, tájékoztatva őket arról, hogy mi történt, és megkérdezném, hogy valaki tudott-e erről előre. Javasolnám a szülők közötti találkozót a helyzet megbeszélésére.
3. Mivel a gyerekek úgy tűnik, hogy jól érezték magukat, ezért nem tennék semmit.
4. Írnék a gyermekem osztályfőnökének, és magyarázatot kérnék. Képném, hogy a jövőbeli eseményekről részletesen tájékoztassanak.
5. A többi szülőt is arra ösztönözném, hogy csatlakozzanak hozzám az iskola intézkedéseivel szembeni fellépésemben. A tüntetések veszélyesek lehetnek, és az iskola nem engedheti meg, hogy a gyerekeket ilyen helyzetbe hozzák.

Elv-orientált típus

Az elv- vagy szabályorientált típust a deontológiai etika és az az általános elképzelés inspirálja, miszerint egy cselekvés erkölcsösségét maga a cselekvés határozza meg; a cselekvés következményeit nem tekintik fontosnak. Ez a típus kiválóan alkalmas a kimunkált elvek és értékek követésére – arra, hogy mit kell és mit nem szabad tenni.

A dialogikus kommunikáció etikájában az értékek és elvek (magatartási szabályok) etikai kódexekben fogalmazódnak meg. Az értékek néha implicit módon jelennek meg az elvekhez képest. Például az igazságot, amely a kommunikációetika univerzális értéke, olyan elvként fogalmazhatják meg, mint: „A kommunikáció minden résztvevője felelős azért, hogy igaz információk kerüljenek terjesztésre.”

A szabályorientált típust ideálok motiválják, de nem minden egyén osztozik ugyanazokon az értékeken vagy elveken. Mindazonáltal minden szabályorientált típus hajlamos kategorikusan gondolkodni – csak helyes és helytelen létezik, és nincs helye a szürke zónáknak.

Az elvorientált típus sztereotípiája egy szigorú adminisztrátor lehet, aki szó szerint követi a követelményeket és az eljárásokat. Ugyanakkor, ha az elvek jelentését megvitatták és elfogadták, az értékekre és elvekre orientált gondolkodásmód stabilitást és biztonságérzetet nyújthat. A szabályorientált gondolkodásmódban viták adódhatnak az értékek vagy elvek értelmezése körül, de nem tesznek kivételt pusztán azért, mert valaki szenved vagy különleges bánásmódot igényel. E típus számára az elveket kategorikus irányelvekként kell megfogalmazni, például: „a hazugság megengedhetetlen”; nem tekintik erkölcsileg relevánsnak annak mérlegelését, hogy egy „kegyes hazugság” mikor és miért lehet indokolt. Például a szólásszabadság e típus számára olyan érték, amelyet kompromisszumok nélkül érdemes megvédeni.

Nagycsoport- vagy közérdek-orientált típus

A nagycsoport vagy a közérdek irányába orientált típust a haszonelvűség (utilitarizmus) inspirálja. Az erkölcsi érvelés azon alapul, hogy melyik cselekvés hozza a leghasznosabb vagy a legnagyobb általános előnyt a lehető legtöbb ember számára. A nagycsoportot vagy a nyilvánosságot szolgáló kommunikációban igazolható, hogy egy egyénnek esetleg kényelmetlenségeket kell elviselnie. Például az újságírók számára a nyilvánosság tájékoztatása gyakran annyira fontos, hogy a hatalmi pozícióban lévő egyéneknek több kritikát kell eltűrniük, mint egy átlagembernek.

A közérdek szolgálata felé orientált típus nem követ rögzített szabályokat vagy elveket, hanem ehelyett minden helyzetben a közjó maximalizálására törekszik. Ez kompromisszumokat, valamint a különböző, egymással versengő értékek vagy ideálok közötti egyensúlyozást igényelhet.

Mivel ez a típus úgy véli, hogy a sérelem okozása indokolt, ha az egy nagyobb jó eléréséhez szükséges, a kommunikációetikában valószínűleg előnyben részesíti az átláthatóságot a magánélet védelmével szemben, és mindenki tájékoztatását a titoktartás megőrzésével szemben. A dialogikus kommunikáció etikájának összefüggésében e típus számára fontos, hogy nagy tömegeknek (egy csoportnak vagy a nyilvánosságnak) egyenlő esélyei legyenek a kommunikációban való részvételre.

Én-orientált típus

Az önorientált típust az etikai egoizmus és a szubjektivizmus inspirálja. Ez a típus mindig a saját érdekeiből indul ki. Bár ez sok helyzetben etikátlannak tűnhet, ezt a típust általában nem a személyes haszonszerzés vezérli. Az önorientált típus egyszerűen próbálja elkerülni a károkat, vagy a további kötelezettségeket, és ezáltal gondoskodik saját jólétéről vagy lelki békéjéről. Amikor csak lehetséges, az önorientált típus hajlamos a döntéshozatalt másokra delegálni.

A dialogikus kommunikáció etikájának összefüggésében ez a típus hajlamos alaposan átgondolni a dolgokat, mielőtt reagálna vagy véleményt nyilvánítana. Különösen vitákban preferálja a hallgatást, vagy azt, hogy a lehető legsemlegesebben válaszoljon. Nem vesz részt aktívan a vitákban, de ez nem jelenti azt, hogy ne lenne saját véleménye. Például a kommunikációban a magánélet védelme fontos érték számára, de a magánélet biztosítását az egyén személyes felelősségének tekinti abban a tekintetben, hogy milyen információk keringenek róla nyilvánosan.

Kapcsolat-orientált típus

Ezt a típust a jó kapcsolatok fenntartása és fejlesztése motiválja, és ahol csak lehetséges, elkerüli azok megkárosítását, még akkor is, ha ez azt jelenti, hogy szükség esetén félretesz bizonyos értékeket és elveket. Arra törekszik, hogy egyensúlyt teremtsen a különböző érdekek között anélkül, hogy bárkit előnyben részesítene. Egyrészt tekinthető passzív szereplőnek, aki megőrzi a status quo-t és elkerüli a feszültségeket. Másrészt tekinthető közvetítőnek is, aki konszenzust keres a megosztó kérdésekben.

A dialogikus kommunikáció etikájának összefüggésében ez a típus általában nem kritizálja a hatalmi pozícióban lévő egyéneket. Kerüli a vitákat azokkal az emberekkel is, akik jelentős döntéshozatali jogkörrel rendelkeznek. E típus számára a szólásszabadság általában nem olyan érték, amelyért érdemes küzdeni. Értékeli a jó kommunikációs készségeket, amelyek lehetővé teszik a sikeres tárgyalásokat. A dialogikus kommunikáció etikájának kontextusában a kapcsolatorientált típusnál potenciális probléma az őszinte és egyenes visszajelzés, mivel hajlamos túl könnyen dicsérni az embereket és egyetérteni velük. Mivel hisz abban, hogy a dicséret és az elismerés örömet okoz az embereknek, még olyan helyzetekben is megteszi ezt, amikor a dicséret őszintétlenné válik, vagy akár hazugságba csap át.

Gondoskodás-etikára orientált típus

Ezt a típust az motiválja, hogy megvédje és támogassa azt a személyt, aki az adott helyzetben a leggyengébbnek számít. Akár saját előnyei vagy érdekei rovására is képes segítséget és támogatást nyújtani. A kapcsolatorientált típussal ellentétben a gondoskodás-etika orientált egyén hajlamos elfogultságot mutatni a gyengébb fél iránt, és nem tart attól, hogy ezzel károsítja a másokkal való kapcsolatait.

A dialogikus kommunikáció etikájának összefüggésében ez a típus általában jó és empatikus hallgató, és nem ad az embereknek kritikus vagy ítélkező visszajelzést. A közérdek szolgálata felé orientált típussal ellentétben a gondoskodás-etika orientált típus a kommunikáció során egy konkrét egyénre összpontosít. A gondoskodó-etikai szemléletű személy tiszteletben tartja mindenki jogát saját magánélete határainak kijelölésére, de úgy véli, hogy a tapasztalatlan vagy sebezhető egyénekről gondoskodni kell, és időben tanácsot kell nekik adni. Az igazmondás nem sérthet meg senkit.

Ez a típus hajlandó nyilvánosan kritizálni a hatalmon lévőket, ha az ilyen felszólalás megvéd valakit, akit sérelem ért, vagy aki nem tud kiállni önmagáért. A gondoskodás-etika orientált személy figyel azokra a helyzetekre, amikor valakit kirekesztenek a kommunikációból. A szólásszabadság ezért e típus számára nem annyira általános emberi jog, hanem inkább olyan kérdés, amely beavatkozást igényel, ha konkrét egyéneket megfosztanak tőle. A gondoskodó-etikai szemléletű embert általában nem foglalkoztatják azok a következmények, amelyeket a másokért való kiállás hozhat saját magára nézve.

A különböző színkombinációk jelentései

Az alábbiakban a különböző színkombinációk több lehetséges értelmezését javasoljuk. Meg kell azonban jegyezni, hogy ezek az értelmezések megalkotott típusokon és a játék tesztelése során gyűjtött tapasztalatokon alapulnak; nem tekintendők abszolút igazságoknak. Inkább kiindulópontként szolgálnak a szervezeten, osztályon vagy csapaton belüli további vitákhoz.

Ha a **lila** és a **zöld** dominál az avatárdarabokon, az arra utal, hogy a játékosok előnyben részesítik a pozitív személyközi kapcsolatok fenntartását és a konfliktusok elkerülését. Az ilyen döntéseket hozó egyének valószínűleg tartózkodnak a nyilvános kritikától, ugyanakkor érzékenyek azokra a helyzetekre, amelyekben valakit elnyomnak vagy figyelmen kívül hagynak. Általában több időt szentelnek a kommunikációnak, a meghallgatásnak és a vitának, mivel ez hozzájárul a pozitívabb légkörhöz.

Ha a domináns színkombináció a **kék** és a **zöld**, a játékosok szintén hajlamosak elkerülni a konfliktusokat, de óvatosabb és visszafogottabb álláspontot képviselnek a kommunikációban. Kevésbé hajlamosak a vezetők közvetlen kritizálására. A kommunikációs etikát elsősorban személyközi kapcsolatok kérdéseként értelmezik. Az értekezleteken és más nyilvános kommunikációs környezetben a hangsúly a

kompromisszumok keresésén, a megnyugtatóan és a békítés elősegítésén van, semmint a kritikán.

A **rózsaszín-piros**, a **sárga** és a **lila** kombinációja olyan gondolkodásmódot jelezhet, amelyben bizonyos elveket akkor is be kell tartani, ha ez a személyes szociális tőke vagy a kapcsolatok kockáztatásával jár. Ez a kombináció tükrözheti azt a hajlandóságot, hogy egy összetett etikai dilemma esetén a saját vagy mások közvetlen érdekeit másod- vagy harmadlagos helyre sorolják.

A **rózsaszín-piros** és a **sárga** kombinációja olyan gondolkodásmódot képvisel, amelyben a jó kommunikáció nyilvánosan elfogadott elveit és a közös értékeket mindig meg kell védeni. A csoportos megállapodások elsőbbséget élveznek a harmonikus személyközi kapcsolatokkal szemben, mivel az értékekhez való ragaszkodás biztosítja a rendet és a biztonságot. Ha nyilvánvalóvá válik, hogy az értékekben nem állapodtak meg egyértelműen, vitát kell indítani. E kombináció dominanciája azt jelezheti, hogy nem szabad kivételt tenni azokkal, akik megsértik a kialakított normákat (meg lehet érteni az okaikat, de igazolni nem lehet őket).

A **kék** és a **sárga** kontrasztos színkombinációt alkotnak (a sárga az aktív, nyilvánosság felé orientált gondolkodásmódot, a kék pedig a passzívabb, védelmező álláspontot képviseli). Kombinációjuk arra utal, hogy a döntéseket elsősorban a megvitatott helyzet egyedi árnyalatai határozzák meg.

A **sárga** és a **zöld** kombinációja olyan gondolkodásmódot jelezhet, amely értékeli a széles körű inkluzivitást, az elismerést és az átláthatóságot – még akkor is, ha ez bizonyos fokú rugalmasságot igényel az elvek betartásában (például a szigorú igazmondás terén).

A **rózsaszín-piros** és a **lila/zöld** kombinációja szintén némileg ellentmondásos, mivel a szabályalapú etikai érvelés (**rózsaszín-piros**) általában időhatékonyabb, mint a gondoskodás-etika (**lila**) vagy a kapcsolatorientált értékek (**zöld**) alkalmazása, amelyek mindegyike lényegesen több időt és mérlegelést igényel.

A **szürke** szín túlsúlya hosszadalmas vitákat vagy a kölcsönös meghallgatás hiányát jelezheti. Azt is sugallhatja, hogy a résztvevők tapasztalatai az esetekkel kapcsolatban tág határok között mozognak, ami alapvetően eltérő értelmezésekhez vezet. A **szürke** tónusok továbbá azt is jelenthetik, hogy a résztvevők valóban eltérő értékeket vallanak, és tudatosan egyetértenek abban, hogy nem tudnak konszenzusra jutni („tisztelteljes egyet nem értés”). Az ilyen kimenetel is jelentőségteljes, mivel a dialógus megköveteli a különböző értékpozíciók megértését és elismerését.

1. Az egyéni autonómia és az információs önrendelkezés területe

Ez a terület az egyének azon képességére és lehetőségére vonatkozik, hogy kommunikációs helyzetekben autonóm módon tájékozott és megfontolt döntéseket hozzanak, tudatosan kijelöljék magánéletük határait, megválasszák azt az információs környezetet, amelyben részt kívánnak venni, és felelősséget vállaljanak az általuk megosztott információkért. Az információs önrendelkezés magában foglalja a személyes adatok gyűjtésének, pontosságának, felhasználásának és nyilvánosságra hozatalának ellenőrzési lehetőségét és jogát is. A dialógus alapú kommunikáció akkor sikeres, ha minden személy autonómiával és megfontolt megértéssel rendelkezik a saját és hozzátartozói magánéletének határaitól. Az intézmények felelőssége a magánélet védelme és az érzékeny személyes adatok biztonságának megőrzése saját gyakorlatukban, beleértve a digitális és a mesterséges intelligencia által közvetített kommunikációs környezeteket is, ahol személyes adatokat gyűjthetnek, dolgozhatnak fel vagy következtethetnek ki belőlük.

1.1. Az egyéneknek lehetőséget kell biztosítani információs önrendelkezésük gyakorlására – ami azt jelenti, hogy a meglévő jogszabályok keretein belül képesek és jogosultak eldönteni, milyen információkat terjesztenek róluk, és hogyan kommunikálják azokat.

1.2. Az egyéneknek jogukban áll megtagadni az olyan információkat vagy kommunikációt, amelyek veszélyeztethetik jólétüket, vagy amelyeket etikailag, illetve személyesen elfogadhatatlannak tartanak.

1.3. Az információs önrendelkezéshez való jogot támogatni kell, ha az egyének tapasztalatlanok, nem rendelkeznek a szükséges erőforrásokkal, és/vagy sebezhetőek az adott kommunikációs helyzetben.

1.4. Az erősebb pozícióban lévő kommunikációs partnereknek hozzá kell járulniuk a gyengébb pozícióban lévők információs önrendelkezéséhez. Figyelembe kell venni, hogy a gyermekek kommunikációs képességei megfelelnek fejlődési szintjüknek, és az idősek és/vagy betegek információs önrendelkezési képessége a megszokottnál alacsonyabb lehet.

1.5. Az egyéneknek hozzá kell férniük a róluk szóló információkhoz, amelyek elengedhetetlenek a döntéseik meghozatalához.

1.6. A digitális és MI-közvetített rendszerek kommunikációban történő használatának tiszteletben kell tartania és támogatnia kell az egyének információs önrendelkezését, beleértve az adatgyűjtés, a feldolgozás és az automatizált döntéshozatal átláthatóságát.

2. Az információ és a mérlegelés minőségének területe

Az információ minősége az etikus dialógus alapú kommunikáció kulcsfontosságú előfeltétele. A kiváló minőségű kommunikáció azt jelenti, hogy az emberek őszintén

kommunikálnak, átláthatóak a szándékaik, és a lehető legjobb módon osztják meg a releváns információkat. A jó dialogikus interakcióhoz nem elég csupán a tények ellenőrzése; az információkat olyan módon kell bemutatni, amely lehetővé teszi a kritikai értékelést és a kérdésfeltevést. A jó minőségű információcsere és az észszerű viták megteremtik a bizalmas dialógus alapjait. Érzékeny vagy polarizált helyzetekben a kommunikátoroknak különös óvatosságot kell tanúsítaniuk a propagandával, a részigazságokkal és a megtévesztő információkkal szemben. A kommunikációban résztvevők közös felelősséget vállalnak a megbízható információk proaktív terjesztéséért a közérdek védelmében, különösen válsághelyzetekben vagy a nyilvánosság felfokozott érdeklődése idején. Ugyanakkor a feltörekvő technológiák új lehetőségeket teremtenek a manipulációra, ami elengedhetetlenné teszi az MI által generált tartalmak nyilvánosságra hozatala esetén a megfelelő megjelölést.

2.1. A résztvevők felelősek a rendelkezésükre álló információk megbízhatóságának értékeléséért.

2.2. A kommunikációban résztvevőknek meg kell jelölniük forrásaikat az átláthatóság és a bizalom biztosítása érdekében.

2.3. A dialógus alapú kommunikáció minden résztvevőjének egyértelmű válaszokat kell adnia és kapnia a kommunikáció célját illetően.

2.4. A manipuláció és/vagy a megtévesztés – mint például a hamis információk megosztása, a bújtatott reklám, a propaganda, a manipulatív általánosítások vagy az információk részleges elhallgatása – etikátlan.

2.5. A kommunikátoroknak biztosítaniuk kell az átláthatóságot a digitális és MI-asszisztált eszközök használatakor, beleértve az MI által generált vagy MI által módosított tartalmak egyértelmű megjelölését nyilvánosságra hozatal esetén, a manipuláció megelőzése és a kommunikációs partnerek tájékozott értékelésének támogatása érdekében.

3. Az etikus magatartás területe konfrontáció és véleménykülönbség esetén

A véleménykülönbségek és azok okainak nyílt megvitatása támogatja az egyének, a szervezetek és a tágabb társadalom közötti dialógust. A kommunikációban résztvevőknek felelősséget kell vállalniuk üzeneteikért azáltal, hogy világosan és átláthatóan kifejezik indítékaikat, perspektívaikat és határaikat. A kommunikációs aktusok etikai vonatkozásokkal járnak, és a felelősség nemcsak a kommunikátor szándékaira terjed ki, hanem az elhangzottak lehetséges értelmezésére és következményeire is. Konfliktushelyzetekben fontos megérteni, hogy kommunikációs akadály váltotta-e ki a konfliktust, és az milyen jellegű akadály¹ volt. Az udvariasság alapvető fontosságú marad a konfliktusos kommunikációban is.

¹ A kommunikációs akadályok sokfélék lehetnek, mint például az egymás melletti elbeszélés (mintha nem ugyanazt a nyelvet beszélnék), a túlságosan rámenős vagy éppen a túlzottan visszahúzódozó fellépés, a moralizálás

3.1. Minden ember felelősséggel tartozik azért, hogy nyitott maradjon az eltérő véleményekre, és meghallgassa az azok mögött meghúzódó okokat. Nem kell tartani a véleménykülönbségektől. A dialógus közös megértéshez, kompromisszumhoz vagy a megmaradó különbségek békés elismeréséhez vezethet.

3.2. Ha nem sikerül megállapodásra jutni, a különvéleményt el kell fogadni, és az egyet nem értés okait világosan meg kell fogalmazni, mivel a nézeteltérésekkel való konstruktív elköteleződés a tartalmas dialógus elengedhetetlen eleme.

3.3. Véleménykülönbségek esetén fontos különbséget tenni aközött, hogy a probléma félreértésből vagy valódi értékkonfliktusból fakad-e.

3.4. Konfliktusok esetén ellenőrizni kell, hogy a konfliktus alapjául szolgáló információk milyen mértékben lehetnek hamisak, pontatlanok vagy torzítottak.

3.5. Érveink megerősítésére nem szabad megbélyegzést vagy sztereotipizálást alkalmazni.

4. Az egyenlőség, szabadság és biztonság területe

A dialógus alapú kommunikáció alapját képező alapértékek a véleménynyilvánítás szabadsága, az emberi méltóság, a biztonság, a bátorság és a titoktartás. Biztonság nem létezhet bátorság nélkül, és bátorság sem létezhet biztonság nélkül. A véleménynyilvánítás szabadsága a véleményalkotáshoz és az információ megosztásához való jog, míg a biztonság a dialógus alapú és tiszteletteljes kommunikációban egy olyan környezetre utal, amelyben minden résztvevő képes az őszinte és akadályok nélküli dialógusra. Az emberi méltóság megköveteli az egyenlőséget. Ezt az elvet megfelelő strukturális és szervezeti intézkedésekkel kell támogatni annak biztosítására, hogy az egyenlőséget tiszteletben tartsák és fenntartsák a kommunikációs gyakorlatban. A dialógust támogató kommunikáció értékeli a kultúrák, társadalmak és nyelvek sokszínűségét, és ösztönzi a különböző háttérű és identitású emberek aktív részvételét – beleértve, de nem kizárólagosan a nemet, életkort, szexuális orientációt, vallást, etnikai hovatartozást, társadalmi-gazdasági státuszt, kisebbségi származást és iskolai végzettséget. A biztonság garantálja, hogy az egyének a megtorlástól való félelem nélkül fejezhessék ki eltérő és kritikus véleményüket. A kritikus nézetek megfogalmazásának azonban tiszteletteljesnek kell maradnia, és nem sértheti vagy alázza meg a többiekét. Olyan információk megosztásakor, amelyek kárt okozhatnak, a titoktartást fenn kell tartani.

4.1. Mindenkinek joga van gondolatait szabadon kifejezni – személyesen, szervezeteken belül és a médián keresztül. Ezt a szabadságot felelősségteljesen kell gyakorolni.

vagy elégedetlenkedés, az üres dicséret megfogalmazása, az alaptalan feltételezésekbe bocsátkozás a beszélgetés során, és még sok más.

4.2. A kommunikációnak figyelembe kell vennie a résztvevők egyedi igényeit és körülményeit annak biztosítására, hogy mindenkinek igazságos lehetősége legyen arra, hogy meghallgassák és megértsék.

4.3. A vezetőknek és a magasabb hatalmi pozícióban lévő egyéneknek kötelességük biztosítani, hogy az emberek biztonságosan fejezhessék ki kritikus nézeteiket.

4.4. Az információkat nem szabad bizalmasnak minősíteni a jóhírnév sérelmének elkerülése céljából. Bizonyos helyzetekben ez megkövetelheti a kritikus információk közérdekből történő nyilvánosságra hozatalának előnyben részesítését, még akkor is, ha ez ütközik más lojalitásokkal vagy hierarchikus elvárásokkal.

4.5. Ha a kommunikáció olyan emberek között zajlik, akiknek pozíciója – vagy a részvételre és a következmények felmérésére való képessége – egyenlőtlen, a befolyásosabb és/vagy kompetensebb fél köteles segíteni a sebezhetőbb helyzetben lévőknek megérteni a kommunikáció lehetséges következményeit.

4.6. A zaklatás és az érzelmi manipuláció² a kommunikációban elfogadhatatlan.

4.7. A manipuláció – például a hangnem-szabályozás (beszélgetési taktika formájában)³, a befolyásolás vagy a megszegényítés – elfogadhatatlan, különösen akkor, ha olyan védett jellemzőkre irányul, mint a nem, az etnikai hovatartozás, a faj vagy a szexuális irányultság, beleértve ezek interszekcionalitását is.

5. Az aktív hallgatás területe: válasz és inkluzivitás

Az aktív hallgatás a dialógus alapú kommunikáció központi eleme és alapértéke, mivel elősegíti az inkluzivitást és a kölcsönös megértést. A megfelelő válaszreakcióval a hallgató tanúsítja a beszélgetésre való odafigyelést és a kommunikációs partner megértését.

5.1. A dialógusban a kommunikációs partnereknek teljes figyelemmel kell hallgatniuk egymást, és olyan módon kell válaszolniuk, amely támogatja a kölcsönös megértést.

5.2. A figyelmes meghallgatás megköveteli a nem-verbális jelek tudatosítását és az előítéletektől mentes attitűdöt, ami a kommunikációban az alaptalan ítélkezéstől való tartózkodást jelenti.

² Példaként említhető a *gaslighting* (a manipuláció egy olyan formája, amelyben valaki megpróbálja aláásni egy másik személy önbecsülését és valóságérzékelését); a hallgatással való manipuláció (némasággal büntetés); a tagadás vagy lekicsinylés; az áldozathibáztatás; a bűntudat keltése; valamint a passzív-agresszív kommunikáció.

³ A hangnem-szabályozás (*tone-policing*) egy olyan gyakorlat, amely során a figyelem arra irányul, hogy az üzenet hogyan lett átadva, nem pedig arra, hogy mi hangzott el. Ez a társalgási taktika eltereli a fókuszot az eredeti üzenet lényegéről a beszélő érzelmeire – például azt sugallva, hogy a kritikus véleményt megfogalmazó személynek „nyugodtabb” vagy „kellemesebb” hangnemben kellene beszélnie ahhoz, hogy komolyan vegyék. A hangnem-szabályozás megfosztja a személyt a tapasztalata, története vagy álláspontja legitimitációjától.

5.3. Az egyént érintő döntéseket nem szabad meghozni anélkül, hogy az adott személyt bevonnák a kommunikációs folyamatba. A vezérelv: „A személlyel beszélj, ne a személyről.”

6. A konstruktív visszajelzés területe

Az egyik oka annak, hogy a dialógus alapú kommunikáció kudarcot vallhat az oktatási folyamatokban, a vezetési gyakorlatban vagy a személyközi kapcsolatokban, a nem megfelelő, túlzó vagy negatív visszajelzések adása vagy fogadása. A dialógus alapú kommunikáción alapuló visszajelzés magában foglalja: a visszajelzés céljáról, módszeréről, időzítéséről és környezetéről szóló előzetes megállapodásokat; az aktív meghallgatást; és a kölcsönös tiszteletet. Mindenekelőtt a konstruktív visszajelzésnek segítenie kell megválaszolni a kérdést: *Mit legyen a következő lépés?*

6.1. A konstruktív visszajelzés tónusában és tartalmában megfelelő; a visszajelzést adó személy kerüli a személyes vagy túlzott kritikát, és ehelyett a lehetséges megoldásokról szóló dialógust ösztönzi.

6.2. A dialogikus visszajelzés megköveteli a közös megértést az átadó és a fogadó között azzal kapcsolatban, hogy mikor és milyen kérdésben kerül sor a visszajelzésre.

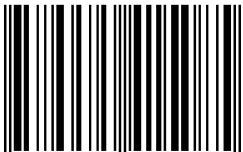
6.3. Mielőtt visszajelzést adna, az átadónak mérlegelnie kell, hogy az „Ne adj tanácsot, amíg nem kérik” elv alkalmazandó-e.

6.4. A visszajelzést adó személynek fel kell mérnie saját kompetenciáját, és csak a szakértelme határain belül szabad útmutatást nyújtania.

6.5. A visszajelzés átadójának releváns és támogató kérdések feltevésével kell a befogadót a saját következtetései vagy megoldásai megtalálása felé terelnie.

ISBN 978-9985-4-1508-5

9 789985 415085 >